

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA GOSPODARSTVA DANSKE

Ljubljana, junij 2016

SANJA ĐURAŠEVIĆ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Sanja Đurašević, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza gospodarstva Danske, pripravljena v sodelovanju s svetovalko prof. dr. Tjašo Redek

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PREDSTAVITEV DANSKE	2
1.1 Zgodovina.....	2
1.2 Politična in upravna ureditev	4
1.3 Demografske značilnosti	5
2 DANSKO GOSPODARSTVO	7
2.1 Osnovni makroekonomski kazalci	7
2.1.1 Gospodarska rast in BDP	7
2.1.2 Brezposelnost.....	9
2.1.3 Inflacija	10
2.1.4 Zunanja trgovina	11
2.2 Gospodarski sektorji.....	13
2.2.1 Kmetijstvo.....	14
2.2.2 Ribišтво	16
2.2.3 Pridobivanje nafte in plina	17
2.2.4 Predelovalna industrija.....	18
2.2.5 Promet	20
2.2.6 Javni sektor	21
3 KONKURENČNOST DANSKEGA GOSPODARSTVA.....	22
3.1 Konkurenčnost po IMD metodologiji.....	23
3.1.1 Opis metodologije	23
3.1.2 Ocena konkurenčnosti Danske po IMD metodologiji	23
3.2 Konkurenčnost po WEF metodologiji.....	26
3.2.1 Opis metodologije	27
3.2.2 Ocena konkurenčnosti Danske po WEF metodologiji	28
3.3 SWOT analiza konkurenčnosti Danske.....	34
4 IZZIVI ZA PRIHODNOST	35
4.1 Ključni izzivi in reforme.....	35
4.1.1 Višja zaposlenost	36
4.1.2 Vlaganja v raziskave in razvoj	37
4.1.3 Sistem izobraževanja.....	37
4.1.4 Socialna izključenost	38
4.1.5 Okoljski cilji.....	38
4.2 Danska in EU.....	38
SKLEP	39
LITERATURA IN VIRI	41

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število prebivalcev Danske v obdobju 1970–2015 (v milijonih)	5
Tabela 2: Stopnja rodnosti na Danskem v obdobju 2006–2015 (število rojstev na žensko).....	6
Tabela 3: Najštevilčnejše skupine priseljencev v letu 2015 glede na državo porekla	6
Tabela 4: Stopnja brezposelnosti na Danskem v obdobju 2007–2015 (v %).....	9
Tabela 5: Stopnja brezposelnosti po spolu na Danskem v obdobju 2007–2015 (v %).....	9
Tabela 6: Največje trgovinske partnerice Danske v letu 2014.....	12
Tabela 7: Število zaposlenih po gospodarskih dejavnostih na Danskem v letu 2014.....	13
Tabela 8: Primerjava števila kmetijskih gospodarstev in skupnih obdelovalnih površin na Danskem v letih 1984 in 2014	15
Tabela 9: Število kmetijskih gospodarstev glede na velikost obdelovalnih površin na Danskem v letu 2014	15
Tabela 10: Deleži posameznih dejavnosti v kmetijstvu na Danskem v letu 2014	16
Tabela 11: Prihodki od prodaje v predelovalni industriji na Danskem v letih 2004 in 2014	19
Tabela 12: Primerjava izdatkov za socialno zaščito na Danskem v letih 2007 in 2013	22
Tabela 13: Konkurenčnost Danske po metodologiji IMD v obdobju 2010–2014	24
Tabela 14: Primerjava indeksa globalne konkurenčnosti Danske med leti 2014–15 in 2015–16.....	28
Tabela 15: SWOT tabela konkurenčnosti Danske	34

KAZALO SLIK

Slika 1: Regije na Danskem glede na delež prebivalcev.....	5
Slika 2: Gibanje realnega BDP (v milijardah EUR) v obdobju 1995–2014 v stalnih cenah iz leta 2010.....	8
Slika 3: Realna gospodarska rast v EU-28 in na Danskem v obdobju 2006–2015 (v %).....	8
Slika 4: Letna sprememba IPC v EU-28 in na Danskem v obdobju 2006–2015 (v %).....	11
Slika 5: Deleži gospodarskih sektorjev v strukturi BDP Danske v letu 2014.....	14
Slika 6: Količine ujetih rib danskih ribičev v obdobju 2004–2014 (v 1.000 tonah).....	17
Slika 7: Indeks proizvodnje v predelovalni industriji v obdobju 2006–2015, v stalnih cenah, prilagojen za sezonska nihanja (2010 = 100)	19
Slika 8: Panorama konkurenčnosti Danske v letu 2014 po skupinah indikatorjev	25
Slika 9: Najbolj privlačni dejavniki z vidika poslovanja na Danskem v letu 2014 (v %) ..	26
Slika 10: Primerjava konkurenčnosti Danske po stebrih med letoma 2008 in 2015.....	32
Slika 11: Najbolj težavni dejavniki z vidika poslovanja na Danskem v letu 2015 (v %) ...	33

UVOD

Kljub svoji relativni majhnosti spada Danska med gospodarsko najrazvitejše države sveta. Po življenjskem standardu prebivalcev se uvršča v sam evropski oz. svetovni vrh. Zaradi ugodne geografske lege in omejenih naravnih virov je bil njen gospodarski razvoj drugačen kot v ostalih nordijskih državah. Svoje napore je usmerila predvsem v razvoj kmetijstva in ribištva. Dansko kmetijstvo danes velja za eno najnaprednejših in tudi najbolj prilagodljivih. Država je izredno izvozno naravnana in spada med največje svetovne izvoznike prehrambenih izdelkov in transportnih storitev.

Danska že dolgo priteguje mednarodno pozornost s svojim sistemom socialne varnosti, ki delodajalcem in zaposlenim omogoča lažje prilagajanje spremembam na trgu dela. Delodajalci lahko glede na potrebe hitro in brez večjih težav zaposlijo ali odpustijo delovno silo. Delavcem sistem ponuja varnost v primeru izgube zaposlitve (v obliki nadomestil za primer brezposelnosti) oz. možnost izpopolnjevanj in dodatnih izobraževanj za lažjo ponovno vključitev na trg dela. Država vlaga zelo veliko napora v reševanje socialnih vprašanj in izboljšanje življenjskih pogojev vseh svojih prebivalcev. Javni izdatki so na Danskem med najvišjimi na svetu in pokrivajo področja, kot so šolstvo, zdravstveno in pokojninsko varstvo.

Svetovna gospodarska in finančna kriza je pustila posledice na vseh gospodarstvih, tudi na danskem. Nekatere države po dolgem obdobju krize in nizke gospodarske rasti okrevajo hitreje, druge počasneje. Namen diplomskega dela je predstaviti gospodarstvo Danske in analizirati stanje, v katerem se nahaja po obdobju svetovne gospodarske in finančne krize. Cilj je ugotoviti, kako se je dansko gospodarstvo odzvalo na izredno težke razmere na trgu in ali je že v fazi okrevanja.

Diplomsko delo je razdeljeno na štiri vsebinske sklope. V prvem delu predstavim Dansko, njene osnovne geografske, politično-upravne in demografske značilnosti. Na kratko povzamem nekatera zgodovinska obdobja in dogajanja, ki so imela ključno vlogo pri gospodarskem razvoju države.

V drugem poglavju sledi analiza osnovnih makroekonomskih kazalcev, med katerimi so stopnja gospodarske rasti, stopnja brezposelnosti in stopnja inflacije. Nadaljujem s pregledom mednarodne menjave in ključnih trgovinskih partnerjev Danske. Drugi del poglavja je namenjen sektorski analizi gospodarstva s predstavitvijo ključnih gospodarskih dejavnosti.

V tretjem poglavju diplomskega dela predstavim konkurenčnost Danske na podlagi indeksov oz. lestvic konkurenčnosti in analiziram vzroke za njeno pozicijo. Diplomsko delo zaključim s poglavjem o ključnih izzivih danskega gospodarstva za prihodnost in povzetkom sklepnih ugotovitev.

1 PREDSTAVITEV DANSKE

Kraljevina Danska (v nadaljevanju Danska) je ena najrazvitejših držav Evrope. Geografsko se razprostira med Severnim in Baltskim morjem. Spada v Severno Evropo, kamor poleg nje uvrščamo še Finsko, Islandijo, Norveško, Švedsko in tri pribaltske države – Estonijo, Latvijo in Litvo. Sestavni del kraljestva so uradno tudi Ferski otoki in Grenlandija, ki se za potrebe tega diplomskega dela ne vključujejo v statistične izračune. Ferski otoki uživajo popolno avtonomijo od leta 1948, Grenlandija pa od leta 1979 (Statistics Denmark, 2015).

Površina ozemlja Danske meri 42.924 km², njena morska obala pa je dolga 7.314 km. Kopensko mejo si deli samo z Nemčijo in meri 67,7 km. Danska je dežela številnih otokov, skupno jih ima 391. Rahlo valovito površje, ugodna klima in rodovitne prsti so omogočili, da se je na Danskem že zelo zgodaj razvilo kmetijstvo. Kmetijske površine zavzemajo danes kar 66 % ozemlja države, 12 % površja pa prekrivajo gozdovi (Statistics Denmark, 2015).

1.1 Zgodovina

Danska ima zelo ugodno lego, saj leži na prehodu med celinsko Evropo in Skandinavskim polotokom. Hkrati predstavlja vez med Atlantskim oceanom in državami Vzhodne Evrope. Prvi ljudje so se začeli na tem območju naseljevati že v prazgodovinskem času, takoj po končani zadnji ledeni dobi pred približno 12.000 leti. Sprva so na sever kontinenta zahajali le lovci, ki so lovili severne jelene. Otoplitev podnebja in morski nanosi so na območju današnje Danske omogočili razvoj rodovitnih prsti. Prva poljedelska ljudstva so se tu stalno naselila okoli leta 3.000 pr. n. št. (Rasmussen, b.l.).

Med 5. in 7. stoletjem je območje današnje Severne Evrope doživelo masovne migracije ljudstev. 8. stoletje označujemo kot začetek obdobja Vikingov, katerih pripadniki so bila tudi plemena z območja Danske. Vikingi so bili izredno dobri ladjedelci in morjeplovci. V 9. stoletju so odkrili in poselili Islandijo. Sledilo je odkritje oz. poselitev Grenlandije, pripluli pa so tudi do vzhodne obale današnje Kanade. S svojimi plenilskimi napadi so ustrahovali velik del Evrope, zlasti Britansko otočje, Francijo in Španijo. Prav tako so bili tudi odlični trgovci. Trgovanje s Carigradom so speljali prek ruskih in ukrajinskih rek. Razdrobljena vikinška kraljestva je leta 965 v skupno državo združil Harold Modrozobi, ki je izpeljal tudi pokristjanjenje prebivalstva (Pateman, 2006, str. 18–20).

Danska se je v naslednjih nekaj stoletjih razvila v močno pomorsko silo na Baltiku. Njeno gospodarstvo je v tem obdobju izredno napredovalo, predvsem na račun ribolova in dobičkonosne trgovine z atlantskim sledom. Po vpeljavi podložništva v 13. stoletju so kmetje izgubili številne pravice in svoboščine, ki so jih uživali vse od časa Vikingov. Nezadovoljstvo prebivalstva z družbenimi spremembami in življenjskimi razmerami je

pripeljalo do padca produktivnosti kmetijstva in splošnega pešanja danskega gospodarstva (Manniche, 1969, str. 32).

Za Dansko je bilo izrednega pomena obdobje reformacije. V tem času je kraljestvo bogatelo na račun davkov od povečanega prometa žita iz Poljske prek ožine Øresund na Nizozemsko. Zaradi vojne na Nizozemskem je veliko število večjih nizozemskih trgovcev poiskalo zatočišče na Danskem. Pomagali so modernizirati številne vidike danske družbe in vzpostavili pomembne trgovske vezi med dvema državama. Izvoz države je temeljil predvsem na kmetijskih proizvodih. V poznem 18. stoletju je prišlo do obsežnih kmetijskih reform. Med drugim so združili številne manjše kmetije v večja kmetijska gospodarstva (Ministry of Foreign Affairs of Denmark, 2003, str. 2).

Dobra geografska lega in logistika sta v predindustrijskih gospodarstvih predstavljali pomembno konkurenčno prednost. V času, ko je bil vodni promet veliko bolj ekonomičen kot kopenski, je bilo izrednega pomena, da ni nobeno dansko mesto oddaljeno od morja več kot 50 km (Henriksen, 2006). Razvoj industrije se je začel v drugi polovici 19. stoletja. Pomanjkanje naravnih virov doma je spodbudilo trgovanje s prekomorskimi ozemlji in uvoz surovin za industrijsko proizvodnjo. Zaradi povečane migracije prebivalstva s podeželja v mesta se je kmetijstvo preusmerilo iz poljedelstva v delovno manj intenzivno živinorejo in izvoz mesnih oz. mlečnih proizvodov (Ministry of Foreign Affairs of Denmark, 2003, str. 3).

V obdobju med letoma 1870 in 1914 je napredek danskega gospodarstva prekašal številne druge evropske države. Približevanje takratnim najbogatejšim državam, Veliki Britaniji in Združenim državam Amerike (v nadaljevanju ZDA), lahko le delno razložimo s silami odprtega gospodarstva. Danska je postala neto uvoznica tujega kapitala in njen zunanji dolg je pred začetkom 1. svetovne vojne znašal krepko prek 40 % BDP. Izselsjevanje prebivalstva v prekomorska ozemlja je zmanjšalo potencialno delovno silo, vendar se je zaradi nižanja stopnje umrljivosti rast prebivalstva gibala okoli 1 % letno. Povečala se je zunanja trgovina, delež kmetijstva v danskem izvozu pa je znašal kar 60 %. Med razlogi za uspešnost gospodarstva v tem obdobju je vsekakor visoka stopnja pismenosti prebivalstva, ki je omogočila širjenje novih idej in tehnologij. Dansko gospodarstvo se je hitro in učinkovito odzivalo na spremembe cen na mednarodnih trgih, svoj izvoz pa so Danci vse bolj usmerjali k britanskemu trgu (Henriksen, 2006).

Danska mlečna industrija je v drugi polovici 19. stoletja pokrivala tretjino britanskega trga uvoza masla. Uveljavila se je kot ponudnica zelo kakovostnih izdelkov, kar se je odražalo tudi v njihovih visokih cenah. Industrijska proizvodnja je bila v tem obdobju v veliki meri osredotočena le na domači trg. Izvoz kmetijskih proizvodov je bil gonilna sila za razvoj ostalih sektorjev danskega gospodarstva, predvsem prometa, trgovine in finančnih storitev (Henriksen, 2006).

V času svetovne gospodarske krize med obema vojnama je kmetijstvo na Danskem še vedno zaposlovalo tretjino celotne delovne sile, njegov prispevek v BDP pa je bil okoli 20 %. Kmetijski izdelki so v tem obdobju predstavljali okoli 80 % danskega izvoza, leta 1950 pa 63 %. V drugi polovici 50-ih let prejšnjega stoletja je število zaposlenih v industrijskem sektorju preseglo zaposlenost v kmetijstvu. V 60-ih letih je dansko kmetijstvo vse bolj izgubljalo pomen, začel pa se je hiter vzpon javnega sektorja. Že v tem času so javni izdatki presegali javne izdatke številnih drugih držav (Henriksen, 2006).

V 70-ih letih, med dvema naftnima krizama, se je Danska znašla v velikih gospodarskih težavah. Beležila je visoki stopnji inflacije in brezposelnosti. Septembra leta 1982 je dobila novo vlado, ki je sprožila program protiinflacijske politike. Sprejela je tudi ukrepe za omejitev javnih izdatkov. Stabilizacijska politika je bila pri zniževanju inflacije uspešna, vendar je začetni uspeh prinesel v dansko gospodarstvo razmah, ki je še enkrat povzročil pregrevanje v obliki visoke rasti plač in poslabšanja tekočega računa plačilne bilance. Obdobje nizke gospodarske rasti se je nadaljevalo v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja. Leta 1993 je prišlo do novega preobrata v danski politiki. Nova socialnodemokratska vlada se je odločila spodbuditi gospodarstvo z merami zmerne ekspanzivne fiskalne politike. Kot posledica teh ukrepov je Danska leta 1994 vstopila v obdobje zmerne gospodarske rasti in padanja stopnje brezposelnosti (Henriksen, 2006).

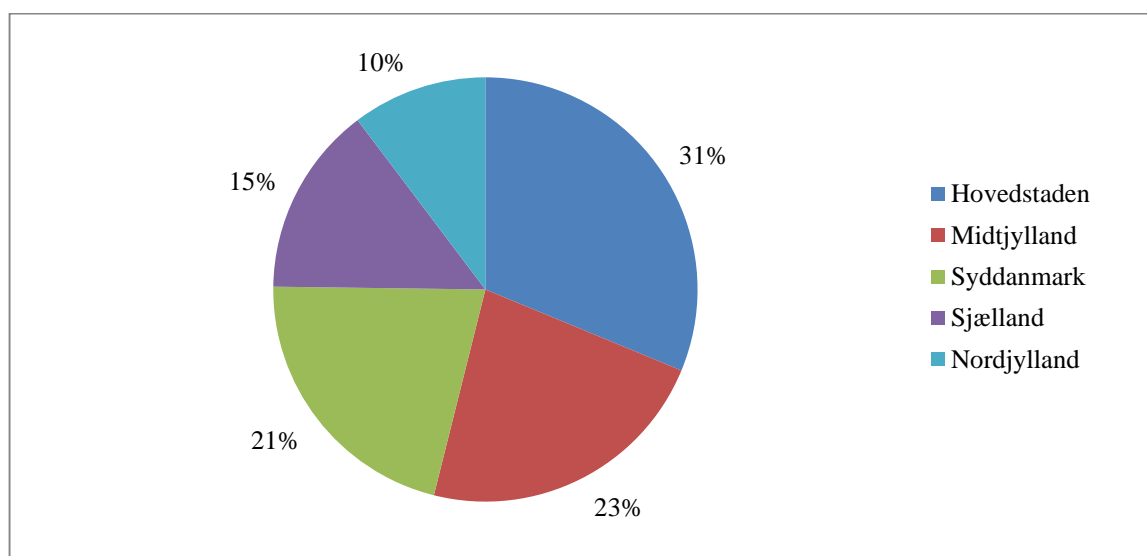
1.2 Politična in upravna ureditev

Danska je po politični ureditvi parlamentarna ustavna monarhija. Kraljica Margrethe II. je prevzela kraljeve dolžnosti leta 1972 po smrti svojega očeta. Njena vloga je predvsem obredne narave in se ne vpleta v politične odločitve države. Zakonodajno oblast ima na Danskem 179 članski parlament (dans. *Folketinget*). Poslance se voli vsaka 4 leta na splošnih volitvah. 175 poslanskih mest je namenjenih predstavnikom Danske, preostala 4 mesta pa so namenjena po dvema predstavnikoma Ferskih otokov in Grenlandije. Izvršilna oblast v državi pripada kabinetu ministrov, ki ga vodi predsednik vlade (Danska, b.l.).

Upravno je država razdeljena na 5 regij: Hovedstaden, Sjælland, Syddanmark, Midtjylland in Nordjylland (Slika 1). Regije imajo med 600.000 in 1,6 milijona prebivalcev. Po površini je največja regija Midtjylland, po številu prebivalcev pa Hovedstaden, kjer se nahaja tudi glavno mesto Kopenhagen. Vsaka regija ima svoj regijski svet, ki ga sestavlja 41 svetnikov s 4-letnim mandatom. Svetniki so neposredno izvoljeni s strani prebivalcev posamezne regije. Glavna naloga regij in svetnikov je skrb za regionalni razvoj. Med njihove zadolžitve spadajo tudi preskrba zdravstvenih ustanov, določene obveznosti na področju socialne oskrbe, javnega prometa, turizma, izobraževanja in varstva okolja (Danske Regioner, b.l.). Regije se nadalje delijo na 98 občin, na čelu katerih so župani. Večja mesta v državi so poleg prestolnice še Aarhus, Odense in Aalborg (Statistcs Denmark, 2015).

Slika 1: Regije na Danskem glede na delež prebivalcev

Vir: Statistics Denmark, Statistical Yearbook 2015, tabela 404.

Danska je članica številnih mednarodnih združenj in inštitucij. Po 2. svetovni vojni je bila ena od ustanovnih članic Združenih narodov. Med drugim je polnopravna članica Evropske unije (v nadaljevanju EU) in Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*, v nadaljevanju OECD) (Danska, b.l.; Ministry of Foreign Affairs of Denmark, 2003, str. 3).

1.3 Demografske značilnosti

Po podatkih danskega statističnega urada je imela Danska na dan 01.01.2015 skupaj 5.659.715 prebivalcev. Čeprav se vsako leto rodi več dečkov kot deklic, predstavljajo ženske nekoliko večji delež v celotni populaciji, in sicer 50,3 %. To je posledica višje stopnje umrljivosti moških (Statistics Denmark, 2015).

Danska vse od konca 80-ih let prejšnjega stoletja beleži pozitiven trend rasti prebivalstva (Tabela 1), kar je posledica dveh dejavnikov. Prvi dejavnik je pozitiven naraven prirast. V letu 2015 se je na Danskem rodilo 5.650 prebivalcev več, kot jih je v istem časovnem obdobju umrlo. Drugi dejavnik je pozitiven selitveni prirast. Na Dansko se je v letu 2015 priselilo 48.938 oseb več, kot se jih je iz države odselilo (StatBank Denmark, 2016j).

Tabela 1: Število prebivalcev Danske v obdobju 1970–2015 (v milijonih)

Leto	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015
Prebivalci	4,91	5,05	5,12	5,11	5,14	5,22	5,33	5,41	5,54	5,66

Vir: StatBank Denmark, Summary vital statistics, 2016j.

Dansko prebivalstvo se stara. Povprečna starost prebivalcev je na dan 01.01.2015 znašala 41,1 leto, kar je za 4,2 leta več, kot je bila povprečna starost prebivalcev Danske leta 1980. Vse več Dancev je starejših od 100 let. Po podatkih za 01.01.2015 je imela Danska 1.022 prebivalcev starih 100 let ali več, medtem ko jih je bilo leta 1980 le 158 (Statistics Denmark, 2015).

Stopnja rodnosti je na Danskem v letu 2015 znašala 1,71 rojstva na žensko (Tabela 2). Za potrebe enostavne reprodukcije prebivalstva bi morala biti stopnja rodnosti na Danskem 2,07 rojstva na žensko. Do sredine 60-ih let prejšnjega stoletja je Danska to mejo presegala, kasneje pa je rodnost začela upadati. Najnižjo stopnjo je dosegla leta 1983, ko je znašala 1,38 živorojenega otroka na posamezno žensko. V obdobju zadnjih 30 let se stopnja rodnosti zopet postopno zvišuje (Statistics Denmark, 2015).

Tabela 2: Stopnja rodnosti na Danskem v obdobju 2006–2015 (število rojstev na žensko)

Leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rodnost	1,85	1,84	1,89	1,84	1,87	1,75	1,73	1,67	1,69	1,71

Vir: StatBank Denmark, Total fertility rate, 2016k.

Na dan 01.01.2015 so priseljenci in njihovi potomci predstavljali 11,6 % prebivalstva Danske (Statistics Denmark, 2015). Prihajajo iz več kot 200 držav sveta. Več kot polovica jih je iz evropskih držav. V letu 2015 so največjo skupino predstavljali priseljenci iz Turčije, ki jih je bilo 9,4 %. Sledili so jim Poljaki, Nemci in Iračani (Tabela 3).

Tabela 3: Najštevilčnejše skupine priseljencev v letu 2015 glede na državo porekla

Država porekla	Število priseljencev	Delež (v %)
Turčija	61.634	9,4
Poljska	39.465	6,0
Nemčija	31.962	4,9
Irak	30.994	4,7
Pakistan	23.770	3,6
Ostali	469.648	71,4
Skupaj	657.473	100,0

Vir: Statistics Denmark, Statistical Yearbook 2015, tabela 9.

V preteklosti so tuji državljani, ki so imigrirali na Dansko, prihajali predvsem iz sosednjih nordijskih držav, držav članic EU, ZDA, Turčije in bivših republik nekdanje Jugoslavije. V 80-ih in 90-ih letih prejšnjega stoletja se je povečalo število priseljencev iz nekaterih azijskih (Irak, Iran, Afganistan) in afriških držav (Somalija, Etiopija). To so bili predvsem begunci in njihovi družinski člani, ki jim je Danska izdala dovoljenja za stalno prebivanje v državi. Vojne razmere v Siriji in posledično velika begunska kriza sirskih migrantov niso

obšle niti Danske. Prav tako je v zadnjem desetletju na Danskem opazen porast priseljevanja ekonomskih migrantov iz držav članic EU, predvsem državljanov Poljske (Statistics Denmark, 2015).

2 DANSKO GOSPODARSTVO

Osnovno merilo gospodarske aktivnosti je bruto domači proizvod (v nadaljevanju BDP). BDP predstavlja vrednost vseh končnih dobrin in storitev, proizvedenih v gospodarstvu v določenem časovnem razdobju (Senjur, 1999, str. 5). Danska spada po višini BDP na prebivalca med najbolj razvite države sveta. Je ena gospodarsko najstabilnejših članic EU, z nizkima stopnjama inflacije in brezposelnosti ter presežki na tekočem računu plačilne bilance in v proračunu (Mariborska razvojna agencija, b.l.). V nadaljevanju analiziram osnovne makroekonomske kazalce in ključne gospodarske dejavnosti Danske.

2.1 Osnovni makroekonomski kazalci

Ključni makroekonomski kazalci, s katerimi prikažemo stanje nekega gospodarstva, so stopnja gospodarske rasti, stopnja brezposelnosti in stopnja rasti cen (Senjur, 2002, str. 6). Gospodarska rast, nezaposlenost in inflacija so povezane skozi gospodarski cikel. Ker je nominalni BDP najbolj podvržen vplivom sprememb cen in deviznih tečajev, za bolj realno sliko gospodarstva uporabljamo realni BDP. Po Samuelsonu in Nordhausu (2002, str. 378) so osnovni cilji makroekonomije:

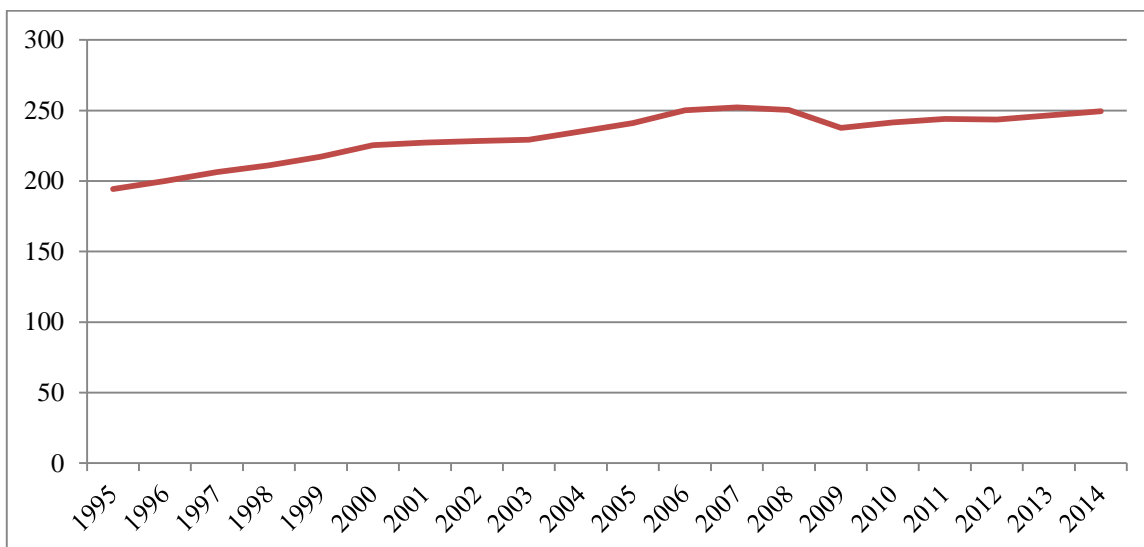
- visoka in rastoča raven realnega BDP;
- visoka zaposlenost z nizko brezposelnostjo;
- stabilna ali rahlo rastoča raven cen.

Za razvita gospodarstva je značilno, da kažejo postopno dolgoročno rast BDP, ki vodi do izboljšanja življenjskega standarda. Ta proces imenujemo gospodarska rast. Le-to merimo z rastjo realnega BDP (Samuelson & Nordhaus, 2002, str. 375).

2.1.1 Gospodarska rast in BDP

Realni BDP Danske je leta 2014 znašal 249,5 milijarde evrov (v nadaljevanju EUR), kar pomeni 1,3-odstotno realno rast glede na leto 2013 (Eurostat, 2016c). Visoka stopnja gospodarske rasti v obdobju 2004–2007 je botrovala, da je Danska leta 2007 beležila najvišji realni BDP, ki je znašal 252 milijard EUR. V času svetovne gospodarske in finančne krize je sledil upad proizvodnje, kar je razvidno tudi s Slike 2. Danska si je med letoma 2010 in 2011 sicer nekoliko opomogla, vendar je že v naslednjih dveh letih prišlo do ponovne gospodarske stagnacije. Realni BDP se je v celotnem obdobju 1995–2014 povečal za več kot 55 milijard EUR, vendar se za enkrat še ni vrnil na raven iz leta 2007.

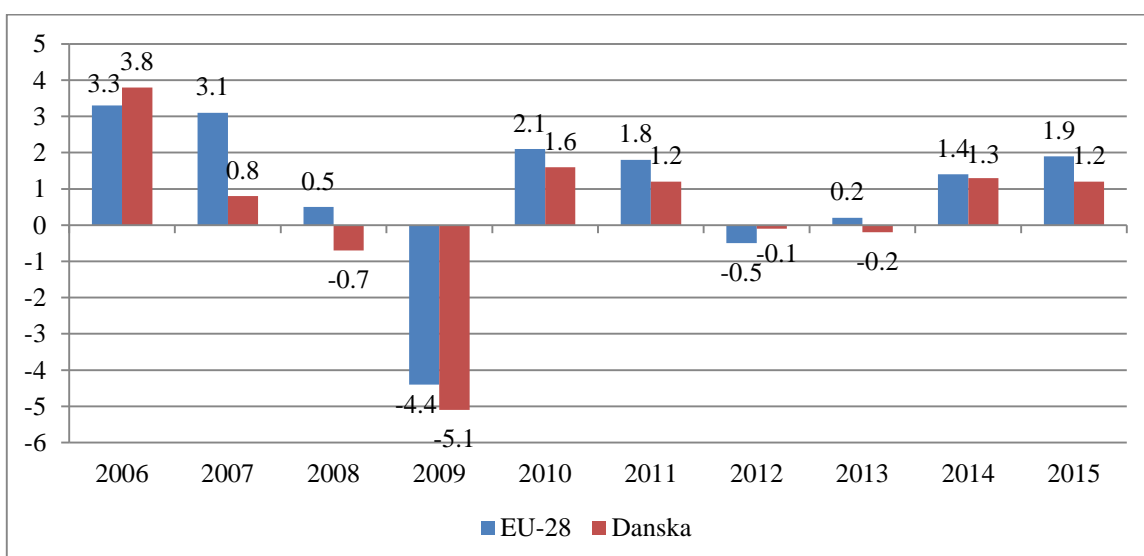
Slika 2: Gibanje realnega BDP (v milijardah EUR) v obdobju 1995–2014 v stalnih cenah iz leta 2010

Vir: Eurostat, GDP and main components, 2016c.

Realna stopnja rasti BDP je na Danskem leta 2015 znašala 1,2 %. Povprečna stopnja rasti v obdobju med 2003 in 2007 je bila 2,4 % (Eurostat, 2016e). Najnižjo oz. negativno stopnjo rasti BDP je dansko gospodarstvo beležilo leta 2009 (Slika 3). Svetovna gospodarska in finančna kriza je povzročila, da je bila v obdobju 2010–2014 povprečna stopnja rasti BDP le 0,5 %. Po napovedih Evropske komisije (2016, str. 1) naj bi Danska v letu 2016 beležila 1,6-odstotno rast BDP.

Slika 3: Realna gospodarska rast v EU-28 in na Danskem v obdobju 2006–2015 (v %)

Vir: Eurostat, Real GDP growth rate, 2016e.

2.1.2 Brezposelnost

Z nihanji v realnem proizvodu so zelo tesno povezana nihanja v zaposlenosti. Ta tesna vez predstavlja eno ključnih dejstev makroekonomije. Nihanja v zaposlenosti se odražajo v stopnji brezposelnosti, ki predstavlja delež delovne sile brez zaposlitve (Senjur, 1999, str. 6). Delovna sila vključuje vse zaposlene osebe in osebe brez zaposlitve, ki jo aktivno iščejo. Izključeni so torej tisti posamezniki, ki nimajo zaposlitve in je niti ne iščejo (Samuelson & Nordhaus, 2002, str. 377).

Pred nastopom svetovne gospodarske in finančne krize je bila stopnja brezposelnosti na Danskem leta 2007 3,8 % (Tabela 4). V obdobju zadnjih 10 let je bila najvišja stopnja brezposelnosti leta 2011, ko je znašala 7,6 %. S postopnim okrevanjem gospodarstva se počasi viša tudi zaposlenost v državi. Danska je po podatkih Eurostata v letu 2015 beležila 6,2-odstotno stopnjo brezposelnosti.

Tabela 4: Stopnja brezposelnosti na Danskem v obdobju 2007–2015 (v %)

Leto	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Stopnja brezposelnosti (v %)	3,8	3,4	6,0	7,5	7,6	7,5	7,0	6,6	6,2

Vir: Eurostat, Unemployment rate, 2016g.

Med letoma 2009–2011 je bila stopnja brezposelnosti na Danskem višja pri moških kakor pri ženskah (Tabela 5). Gospodarske dejavnosti, v katerih se je brezposelnost v tem obdobju najbolj povečala, so bile industrija, gradbeništvo in servisne storitve. Te dejavnosti imajo tradicionalno večji delež zaposlenih moškega spola (Statistics Denmark, 2015). Leta 2012 je bila na Danskem stopnja brezposelnosti moških in žensk 7,5 %. V zadnjih nekaj letih je brezposelnost žensk v primerjavi z moškimi zopet nekoliko višja, kar je bilo značilno tudi za obdobje pred nastopom svetovne gospodarske in finančne krize (Statistics Denmark, 2015).

Tabela 5: Stopnja brezposelnosti po spolu na Danskem v obdobju 2007–2015 (v %)

Stopnja brezposelnosti (v %)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Moški	3,4	3,2	6,6	8,4	7,7	7,5	6,7	6,4	5,9
Ženske	4,2	3,7	5,3	6,5	7,5	7,5	7,5	6,8	6,4

Vir: Eurostat, Unemployment rate by sex and age – annual average, 2016h.

V EU predstavlja veliko težavo brezposelnost mladih in nič drugače ni na Danskem. Stopnja brezposelnosti v starostni skupini 16–24 let je bila leta 2015 10,8 %, medtem ko je

bilo povprečje EU-28 20,3 % (Eurostat, 2016h). Eno od osnovnih skrbi predstavlja tudi dolgoročna brezposelnost (12 mesecev in več), ki ima med drugim negativen učinek na družbeno kohezijo in lahko zavre gospodarsko rast. Povprečna stopnja dolgoročne brezposelnosti v letu 2015 je v EU-28 znašala 4,5 %. Na Danskem je bila med najnižjimi v Evropi, in sicer 1,7 % (Eurostat, 2016d).

Danski model trga delovne sile je bil predmet številnih mednarodnih študij. Pokazal se je kot zelo uspešen pri premagovanju brezposelnosti. Sloni na treh stebrih: dokaj nizka varnost zaposlitve, relativno visoka nadomestila za brezposelne in zahteva po aktivni vlogi brezposelnih oseb pri iskanju zaposlitve. Leta 1994 je država poostrila pravila glede nadomestil za brezposelne in skrajšala dobo prejemanja le-teh s 7 na 4 leta. Veliko spremembo je predstavljal prehod iz pasivnih oblik zaposlitvene politike na bolj aktivne. Njihov namen je vključevanje ljudi nazaj v delovno okolje s pomočjo dodatnih usposabljanj in opravljanja javnih del (Henriksen, 2006).

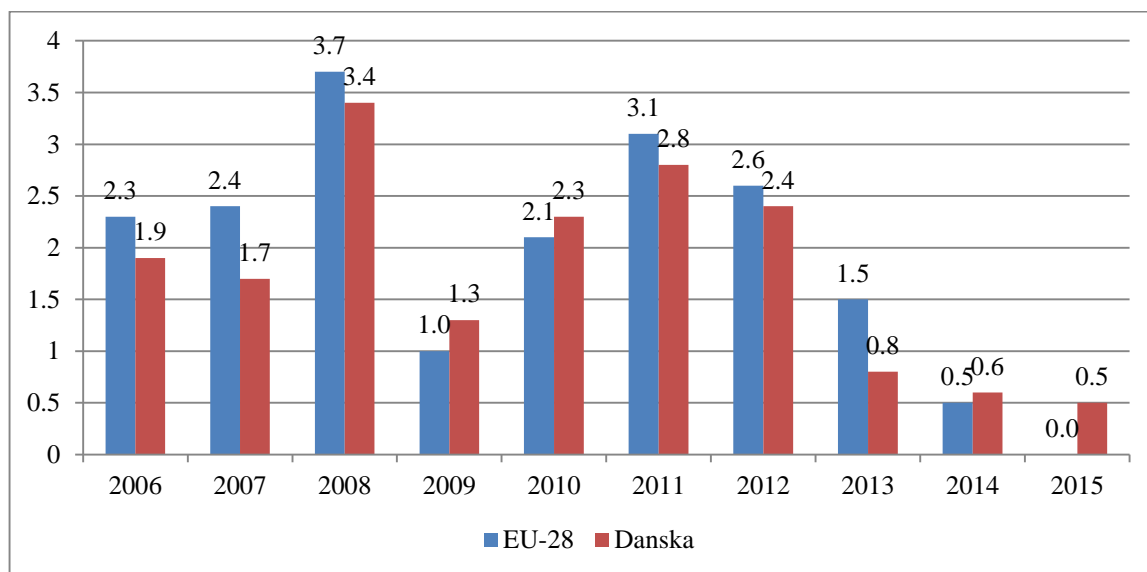
Pozitivna stran danskega modela trga delovne sile je velika mobilnost zaposlenih. Prav tako se na Danskem kaže pozitiven trend glede zaposlenosti mladih in žensk v primerjavi z ostalimi članicami EU. Osnovni izzivi za prihodnost obsegajo omejevanje razvoja dolgoročne brezposelnosti, vključevanje na trg dela čim več migrantov in zaposlovanje predstavnikov starejše populacije (Andersen & Laursen, 2015, str. 8).

2.1.3 Inflacija

Najpogostejša mera splošne ravni cen je indeks potrošnih cen (v nadaljevanju IPC), ki meri stroške stalne košarice dobrin povprečnega mestnega potrošnika. Spremembe ravni cen imenujemo stopnja inflacije in označuje stopnjo rasti ali padca ravni cen v določenem časovnem razdobju. Zniževanje inflacije na splošno zahteva krčenje ekonomske dejavnosti in povečano brezposelnost. Večina držav poskuša poiskati zlato sredino med stabilnimi cenami in visoko inflacijo (Samuelson & Nordhaus, 2002, str. 377–378).

Najvišje stopnje inflacije je Danska beležila v 70-ih letih prejšnjega stoletja. Vrh je dosegla leta 1974 pri 15 %. Za znižanje inflacije v 90-ih letih je odgovorna danska vlada, ki je sprejela niz ukrepov za stabilizacijo cen. Med drugim je fiksirala dansko krono v razmerju do nemške marke oz. evra. Konec 90-ih let se je povprečna stopnja rasti cen gibala okoli 2,1 % (Henriksen, 2006). V drugi polovici leta 2007 se je inflacija zvišala na 3,4 %. Razlog je bil predvsem v svetovnem povišanju cen hrane in energentov (Statistics Denmark, 2015). Rast cen se je umirila do konca leta 2009, ko je inflacija znašala 1,3 %. V obdobju 2010–2011 je prišlo do ponovne rasti cen energentov, ki so se začele nižati šele v letu 2012. Padanje splošne ravni cen se je nadaljevalo tudi v obdobju 2013–2015. Leta 2015 je bila stopnja inflacije na Danskem 0,5 %, kar predstavlja najnižjo raven od leta 1953 (OECD, 2016). Na Sliki 4 je prikazana primerjava stopenj inflacije na Danskem in v EU-28 v obdobju 2006–2015.

Slika 4: Letna sprememba IPC v EU-28 in na Danskem v obdobju 2006–2015 (v %)

Vir: OECD, Consumer prices, 2016.

Leta 2008 je bil na Danskem opazen zelo visok porast cen hrane, in sicer za 7,6 % v primerjavi z letom 2007. V letih 2011 in 2012 je zopet prišlo do povišanja cen hrane, predvsem na račun višjih cen kave in povišanja davka na maslo in jedilna olja. Na drugi strani so se cene dobrin v letih 2013 in 2014 zelo znižale, predvsem zaradi nižanja cen bencina, avtomobilov in računalniške opreme. Med letoma 2000 in 2015 so se cene mobilnih telefonov znižale za 92 %, računalnikov za 84 % in fotografske opreme za 78 %. Pri storitvah so se najbolj povišale cene poštnih storitev in storitev povezanih z izobraževanjem (Statistics Denmark, 2015).

2.1.4 Zunanja trgovina

Dogajanja v svetovnem gospodarstvu vplivajo na dogajanja znotraj nacionalnega gospodarstva. Čim bolj je država odprta, tem močnejše so mednarodne povezave. Čim manjša je država, tem bolj mora biti odprta in tem močnejši so zunanji vplivi na domače gospodarstvo (Senjur, 1999, str. 124). Danska spada med majhna odprta gospodarstva, kar pomeni, da imajo dogajanja v svetovnem gospodarstvu velik vpliv na njeno gospodarstvo.

Leta 2009 je bil opazen oster upad v danski mednarodni menjavi, kar je bila posledica svetovne gospodarske in finančne krize ter upočasnjevanja gospodarstva. Zunanja trgovina si je delno opomogla v letih 2010 in 2011, ko sta se povečala tako izvoz kot uvoz. V obdobju 2012–2013 je sledila ponovna upočasnitev mednarodne menjave. Uvoz blaga v večji meri temelji na nafti in naftnih derivatih, potrošnih dobrinah in surovinah za potrebe predelovalne industrije. Danska največ izvažajo stroje in naprave, zdravila in druge farmacevtske izdelke ter kmetijske proizvode oz. hrano (Ganthier, 2014, str. 4).

Po koncu 2. svetovne vojne bi lahko dansko zunanjo trgovino razdelili na dve obdobji. V zgodnjem obdobju je Danska beležila primanjkljaj v zunanjetrgovinski bilanci. Trenutno obdobje, ki se je začelo z letom 1987, pa predstavlja dobo stalnega presežka v bilanci zunanje trgovine. Med letoma 1954 in 1986 je bil letni primanjkljaj v zunanjetrgovinski bilanci v povprečju 4,3 % BDP. Povprečni presežek v obdobju zadnjih 30 let je 3,1 % BDP. Vse od 50-ih let prejšnjega stoletja sta uvoz in izvoz vsak posamezno predstavljala približno četrtno BDP. V zadnjih letih je ta delež, posebno za izvoz, narasel na skoraj tretjino. Med glavnimi razlogi za tak razvoj sta dve naftni krizi v 70-ih letih, ki sta povzročili visok porast cen (Statistics Denmark, 2015).

V letu 2014 je bila opazna povečana rast zunanje trgovine. V primerjavi z letom 2013 je uvoz narasel za 3,8 %, izvoz pa za 2,6 %. V dodani vrednosti sta uvoz in izvoz leta 1997 imela nekaj manj kot 40-odstotni delež, v letu 2014 pa več kot 50-odstotnega. Najbolj se je povečala zunanja trgovina s storitvami, ki se je od leta 1994 do leta 2014 skoraj potrojila, medtem ko se je blagovna menjava v istem obdobju podvojila. Blagovna menjava še vedno predstavlja najpomembnejši del zunanje trgovine Danske (Statistics Denmark, 2015).

Najpomembnejše trgovinske partnerice Danske so države, ki so ji geografsko blizu (Tabela 6). Največja med njimi je Nemčija, vendar je v zadnjih letih opazen relativen upad izvoza v Nemčijo. V letu 2014 je Danska v Nemčijo izvozila 14,6 % svojega celotnega izvoza, iz nje pa uvozila 16,6 % vsega blaga in storitev. Pomembnejše trgovinske partnerice znotraj EU so še Švedska, Združeno kraljestvo in Nizozemska. Članice EU predstavljajo skupaj 66 % celotne danske zunanje trgovine (Ganthier, 2014, str. 4). V zadnjih letih je najhitreje rastoče trgovinsko partnerstvo med Dansko in Kitajsko. Delež kitajskega blaga in storitev je leta 2014 predstavljal 5,2 % celotnega danskega uvoza. Danska je v istem letu na Kitajsko izvozila 4,0 % svojih proizvodov in storitev. Pomembni zunanjetrgovinski partnerici sta še ZDA in Norveška. Za obe je značilno, da danski izvoz v ti državi presega uvoz iz njiju.

Tabela 6: Največje trgovinske partnerice Danske v letu 2014

Država	Uvoz (v mrd. EUR)	Delež (v %)	Izvoz (v mrd. EUR)	Delež (v %)
Nemčija	20,4	16,6	20,3	14,6
Švedska	13,4	10,9	15,6	11,2
Združene države Amerike	7,7	6,2	12,1	8,7
Združeno kraljestvo	8,2	6,7	10,3	7,4
Norveška	6,5	5,3	9,8	7,0
Nizozemska	7,5	6,1	5,2	3,7
Kitajska	6,4	5,2	5,5	4,0
Ostale države	53,1	43,0	60,3	43,4
Skupaj	123,2	100,0	139,1	100,0

Vir: StatBank Denmark, Balance of payment, 2016a.

V izvozu blaga dominirajo široka paleta industrijskih proizvodov, živila in surovine, kot so nafta in krzna kun. Med najpomembnejšimi danskimi izvoznimi izdelki so farmacevtski izdelki in stroji, oblačila, pohištvo in prehrabeni proizvodi. Od leta 1989 do danes je delež prehrabnih izdelkov v skupnem izvozu Danske padel s 27 % na 19 %. V istem obdobju se je delež kemijskih proizvodov skoraj podvojil, tako da danes predstavlja 19 % vsega izvoza. Izvoz naprav je bil dokaj stabilen in znaša okoli 26 % (Statistics Denmark, 2015).

V letu 2014 je bila Danska prvič po letu 1998 zopet neto uvoznica nafte. Do naftne krize leta 1973 je bil uvoz surove nafte in naftnih derivatov na ravni okoli 10 % celotnega uvoza. Do sredine 80-ih let je povišanje cen na trgu zvišalo vrednostni delež nafte v uvozu na okoli 20 %. Danes predstavlja uvoz nafte in naftnih derivatov okoli 8 % vsega uvoza. Na drugi strani se je izvoz nafte močno povečal v obdobju 1997–2004, kasneje pa zopet padel. V letu 2014 je izvoz nafte in naftnih derivatov predstavljal okoli 6 % vsega izvoza Danske (Statistics Denmark, 2015).

2.2 Gospodarski sektorji

Kot veliko drugih majhnih in srednje velikih evropskih držav se je tudi Danska prvotno specializirala v kmetijstvu. Njeno kmetijstvo danes velja za eno najbolj razvitih na svetu. Omejeni naravni viri so upočasnili razvoj težke industrije. Šele v drugi polovici 20. stoletja je število zaposlenih v industrijskem sektorju preseгло število zaposlenih v kmetijstvu (Statistics Denmark, 2015). Danes zagotavlja največ delovnih mest storitveni sektor, predvsem javna uprava. Trgovina, promet in gostinstvo zaposlujejo skupaj skoraj četrtino vseh zaposlenih. Tabela 7 prikazuje število zaposlenih v letu 2014 po posameznih gospodarskih dejavnostih.

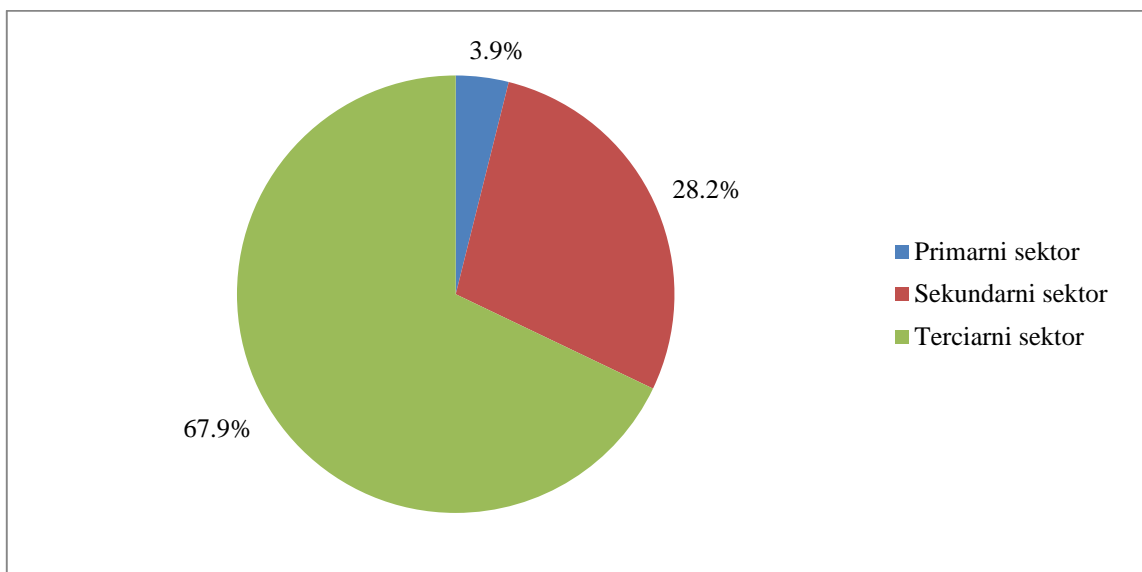
Tabela 7: Število zaposlenih po gospodarskih dejavnostih na Danskem v letu 2014

Gospodarska dejavnost	Število zaposlenih	Delež (v %)
Kmetijstvo, lov, gozdarstvo, ribištvo	73.576	2,7
Industrija	316.735	11,6
Gradbeništvo	151.372	5,6
Trgovina, promet, nastanitvene in gostinske storitve	658.253	24,2
Informacijske in komunikacijske storitve	101.778	3,7
Finančne in zavarovalniške storitve	78.849	2,9
Poslovanje z nepremičninami	45.294	1,7
Ostale poslovne storitve	296.735	10,9
Javna uprava, obramba, izobraževanje, zdravstvo in socialno varstvo	865.351	31,8
Kulturne, razvedrilne, rekreacijske in druge storitve	132.719	4,9
Skupaj	2.720.661	100,0

Vir: StatBank Denmark, Working time account by industry, 2016l.

Po podatkih Eurostata (2016c) za leto 2014 je znašal BDP Danske 249,5 milijarde EUR. Deleži posameznih gospodarskih sektorjev v strukturi BDP so prikazani na Sliki 5. Največji delež so prispevale storitvene dejavnosti, predvsem trgovina in promet. Delež industrije v BDP je leta 2014 znašal 28,2 %, delež kmetijstva pa 3,9 %, kar v povezavi s podatki iz Tabele 7 nakazuje na večjo učinkovitost teh sektorjev v primerjavi s storitvenimi dejavnostmi.

Slika 5: Deleži gospodarskih sektorjev v strukturi BDP Danske v letu 2014

Vir: Statistics Denmark, Statistical Yearbook 2015, povzeto po tabeli 263.

2.2.1 Kmetijstvo

Kot vse države članice EU je tudi Danska obvezana izvajati skupno kmetijsko politiko. EU spodbuja okoljsko trajnostno kmetovanje, ki skrbi za preudarno izkoriščanje naravnih virov. Kmetom zagotavlja spodbude za trajnostno in okolju prijazno kmetovanje, ki je bistvenega pomena za proizvodnjo hrane in kakovost življenja prihodnjih generacij (Evropska komisija, 2012). Medtem ko je relativni delež kmetijstva v danskem BDP vsako leto nižji, je proizvodnja kmetijskih proizvodov količinsko in vrednostno iz leta v leto višja. Kmetijski proizvodi predstavljajo znaten delež v danskem izvozu dobrin (Statistics Denmark, 2015).

Strukturne spremembe v kmetijstvu so vplivale na to, da je na Danskem vsako leto vse manj kmetijskih gospodarstev. Po podatkih danskega statističnega urada je bilo v letu 2014 skupaj 37.952 kmetijskih gospodarstev. V primerjavi s številom iz leta 1984, ko jih je bilo 95.346, je to zmanjšanje za 60 % v obdobju 30 let. Skupna površina obdelovalnih zemljišč je v letu 2014 znašala 2.652.026 ha, kar predstavlja 7-odstotno zmanjšanje glede na leto 1984, ko je znašala 2.854.773 ha (Tabela 8).

Tabela 8: Primerjava števila kmetijskih gospodarstev in skupnih obdelovalnih površin na Danskem v letih 1984 in 2014

Leto	Število kmetijskih gospodarstev	Obdelovalna površina (v ha)
1984	95.346	2.854.773
2014	37.952	2.652.026

Vir: StatBank Denmark, Farms by county, type and area, 2016c; Farms by region, type and area, 2016d.

Povprečna velikost kmetijskih zemljišč, ki so jih imela gospodarstva v uporabi v letu 2014, je znašala 70 ha. Kmetijska gospodarstva do 30 ha so predstavljala dobro polovico (54,2 %) vseh danskih kmetij. Srednje velikih kmetijskih gospodarstev (med 30 in 75 ha) je bilo 19,6 %. Delež kmetijskih gospodarstev, večjih od 75 ha, je znašal 26,2 % (Tabela 9).

Tabela 9: Število kmetijskih gospodarstev glede na velikost obdelovalnih površin na Danskem v letu 2014

Velikost obdelovalnih površin (v ha)	Število kmetijskih gospodarstev	Delež (v %)
0–29,9	20.590	54,2
30–74,9	7.429	19,6
75 in več	9.933	26,2
Skupaj	37.952	100,0

Vir: StatBank Denmark, Farms by region, type and area, 2016d.

Osnovni cilj danskega kmetijstva je oskrba prebivalstva s hrano. Več kot polovica obdelovalnih površin je namenjena pridelavi žit, predvsem ječmena in pšenice. 20 do 30 % površin je v uporabi za pridelavo krme za živino. Danska ima okoli 500 ha površin pokritih z rastlinjaki, ki so namenjeni proizvodnji rož in okrasnih rastlin, zelenjave in gob (Statistics Denmark, 2015).

V zadnjih 50 letih se je veliko kmetijskih gospodarstev na Danskem specializiralo le za eno vrsto kmetijske dejavnosti. Živinoreja je v veliki meri usmerjena na rejo goveda in prašičev. Skozi čas se število živinorejcev stalno zmanjšuje, vendar pa je skupno število glav živine, ki jih vzredijo, danes večje kot v preteklosti. Povečuje se tudi povprečno število glav živine na posameznem kmetijskem gospodarstvu (Statistics Denmark, 2015). V skupni vrednosti kmetijske proizvodnje predstavlja eno najpomembnejših postavk svinjsko meso. Danska spada med vodilne svetovne izvoznike svinjine. V letu 2014 je izvozila za 2,4 milijarde EUR svinjskega mesa, kar predstavlja 10-odstotni tržni delež na svetovnem izvoznem trgu svinjine (International Trade Centre, 2016). Vodilno dansko podjetje na področju proizvodnje in predelave svinjskega mesa, ki je hkrati tudi največji svetovni izvoznik le-tega, je Danish Crown AmbA (Workman, 2016).

Ekonomsko gledano je druga najpomembnejša dejavnost danskega kmetijstva proizvodnja mleka (Tabela 10). Od leta 1984 so bile za države članice EU v veljavi mlečne kvote, ki jih je EU uvedla zaradi prevelike ponudbe mleka na trgu. Posledično se je število molznih krav na Danskem v zadnjih 30 letih zmanjšalo za tretjino, povečala pa se je povprečna mlečnost krav (Statistics Denmark, 2015). Aprila 2015 je EU mlečne kvote ukinila. Po nekaterih raziskavah naj bi ukinitve kvot pripeljala do povečanja proizvedenih količin mleka v določenih državah članicah, med drugimi tudi na Danskem (Jansik, Irz & Kuosmanen, 2014, str. 151).

Tabela 10: Deleži posameznih dejavnosti v kmetijstvu na Danskem v letu 2014

Kmetijske dejavnosti		Delež (v %)	
Rastlinska pridelava	Žita	13,5	34,4
	Industrijske rastline	3,6	
	Krmne rastline	6,3	
	Zelenjava in okrasne rastline	6,2	
	Sadje in jagodičevje	0,4	
	Ostalo	4,4	
Živinoreja	Govedo	3,9	65,6
	Prašiči	29,2	
	Perutnina	2,3	
	Mleko	20,0	
	Živalska krzna	8,8	
	Ostalo	1,4	
Skupaj		100,0	

Vir: StatBank Denmark, GDP at factor cost for agriculture, 2016e.

Visoka razvitost kmetijstva in njegova prodornost na tujih trgih sta rezultata tradicije in velike prilagodljivosti danskih kmetov. K uspehu so med drugim pripomogli dejavniki, kot so obvezno šolanje kmetov, načrtno usmerjanje v mehanizacijo, uporaba biotehnologij in strog nadzor kakovosti kmetijskih pridelkov (Senegačnik, Lipovšek & Pak, 2006, str. 103). V zadnjih letih postajajo vse pomembnejše ekološke kmetije, ki predstavljajo 7,5 % vseh kmetijskih gospodarstev na Danskem. V skladu z načeli ekološkega kmetovanja je bilo v letu 2014 obdelanih 154.894 ha oz. 5,8 % vseh kmetijskih površin (StatBank Denmark, 2016i).

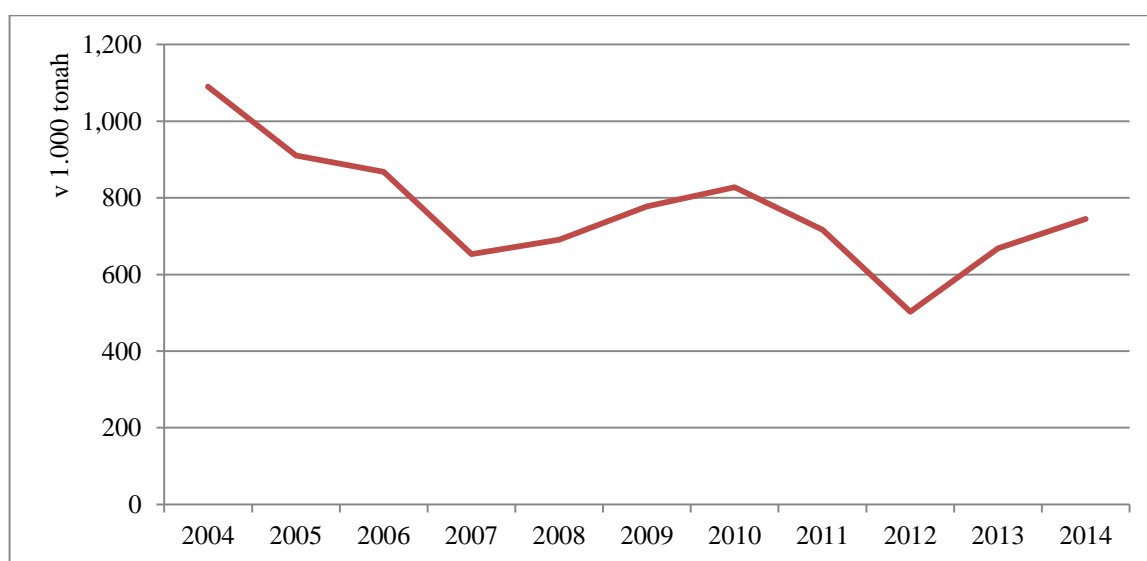
2.2.2 Ribišтво

Danska mora kot članica EU slediti ciljem skupne ribiške politike, ki je bila prvič sprejeta leta 1983. Ribolovni viri predstavljajo naravne in mobilne vire, zato se jih do njihovega ulova obravnava kot skupno lastnino vseh držav. Cilj evropske ribiške politike je trajnostni ribolov ob upoštevanju okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. Ukrepi obsegajo

režime ribolovnih kvot, v okviru katerih so določene največje letne količine rib, ki jih lahko države članice lovijo (Evropska komisija, 2014b, str. 6).

Skupni ulov morskih rib danskih ribičev je v obdobju zadnjih 10 let zelo nihal (Slika 6). Leta 2004 je znašal 1,1 milijona ton, najnižjo raven pa je dosegel leta 2012 pri 503.000 tonah. V obdobju 2012–2014 je bila količina ujetih rib zopet v porastu. Leta 2014 je danski ulov rib znašal 745.000 ton oz. 390 milijonov EUR. To predstavlja le 8-odstotni porast v primerjavi z vrednostjo ulova rib iz leta 2004 izraženega v tekočih cenah (Statistics Denmark, 2015).

Slika 6: Količine ujetih rib danskih ribičev v obdobju 2004–2014 (v 1.000 tonah)

Vir: Eurostat, *Catches in all fishing regions, 2016a*.

Danska spada med vodilne svetovne izvoznike rib in ribjih izdelkov. Prav tako spada med velike uvoznike rib, ki jih uporabi v predelovalni industriji za proizvodnjo ribje moke in olja. V letu 2014 je uvozila za 2,2 milijarde EUR rib in ribjih proizvodov, največ iz Norveške, Grenlandije in držav članic EU. Vrednost izvoza ribiške dejavnosti je znašala 2,9 milijarde EUR. Največ je izvozila v Nemčijo (The Danish AgriFish Agency, 2015).

2.2.3 Pridobivanje nafte in plina

Evropske države, ki ležijo ob Severnem morju, so si območja njegovega izkoriščanja razdelile leta 1958 na mednarodni konferenci v Ženevi (Senegačnik, Lipovšek & Pak, 2006, str. 94). Naftna kriza v 70-ih letih prejšnjega stoletja je spodbudila Dansko, da je leta 1972 začela v Severnem morju najprej črpati nafto, leta 1984 pa še plin. Nekatere projekcije nakazujejo, da bi lahko svoje zaloge nafte in plina izčrpala že v naslednjih petnajstih letih (Henriksen, 2006).

Danska ima v Severnem morju skupno 19 nahajališč nafte in zemeljskega plina. Vse do leta 2004 je načrpana letna količina nafte in zemeljskega plina naraščala. Na vrhuncu, leta 2004, je Danska načrpala 22,6 milijona m³ surove nafte in 10,9 milijarde Nm³ zemeljskega plina. Večinoma je nafto in plin izvozila na Švedsko in v Nemčijo. Za obdobje zadnjih 10 let je značilen upad črpanja nafte in plina na danskih poljih v Severnem morju. Glavna vzroka za to sta izčrpanost vrtin in starost nekaterih nahajališč, kar pomeni večje stroške za njihovo delovanje in vzdrževanje. Opravljanje vzdrževalnih del na naftnih poljih in posameznih vrtinah večinoma zahteva popolno zaustavitev proizvodnje na njih. Razvoj obstoječih in novih naftnih ploščadi bi lahko pripomogel k ponovnemu višanju proizvodnje. Poleg tega bi vpeljava novih tehnologij lahko pripomogla k optimizaciji in povečanju proizvodnje že obstoječih polj (Danish Energy Agency, 2014, str. 1–7).

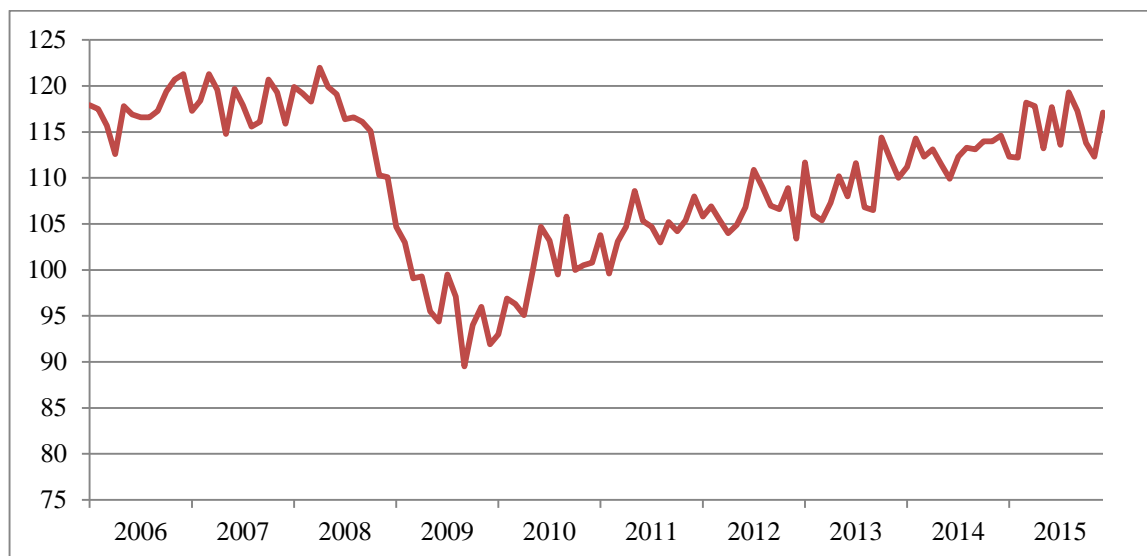
Leta 2014 je načrpala 9,6 milijona m³ surove nafte in 3,8 milijarde Nm³ plina. Prihodki od nafte so znašali 4,5 milijarde EUR, prihodki od zemeljskega plina pa 950 milijonov EUR. Cena nafte je v letu 2014 zelo nihala. V povprečju je znašala nekaj nad 99 ameriških dolarjev (v nadaljevanju USD) za sodček, kar predstavlja 8,9-odstotni padec v primerjavi s povprečno ceno iz leta 2013. Ker se z nafto navadno trguje v USD, je vpliv padca cene na prihodke Danske nekoliko ublažilo zvišanje deviznega tečaja dolarja v razmerju do danske krone (v nadaljevanju DKK). V prvi polovici leta 2014 je bilo potrebno za 1 USD odšteti 5,5 DKK, ob koncu leta pa je bilo menjalno razmerje 1 USD = 6 DKK. Rast tečaja se je nadaljevala tudi v letu 2015 in dosegla vrh aprila pri razmerju 1 USD = 7 DKK (Danish Energy Agency, 2015, str. 2–3).

2.2.4 Predelovalna industrija

Delež industrije v BDP Danske je zadnjih 50 let v upadu. Delež zaposlenih v predelovalni industriji se je znižal s 24 % leta 1966 na 10 % v letu 2014. Prispevek k bruto dodani vrednosti se je v istem obdobju znižal z 20 % na 14 %. Delež predelovalne industrije v BDP Danske pa je s 30 % v letu 1966 padel na 20 % v letu 2014. Leta 2008 je zaradi svetovne gospodarske in finančne krize prišlo do ostrega padca industrijske proizvodnje. Le-ta se je v zadnjih nekaj letih sicer nekoliko popravila, vendar se ni vrnila na raven pred krizo (Statistics Denmark, 2015).

Indeks proizvodnje (računan na podlagi stalnih cen in popravljen za normalna sezonska nihanja) pokaže opazne poslovne cikle med letoma 2006 in 2015 (Slika 7). Do leta 2005 je bila industrijska proizvodnja na Danskem relativno stabilna. Sledilo je obdobje opazno povečane proizvodnje, ki je trajalo do leta 2007. Z nastopom svetovne gospodarske in finančne krize leta 2008 je opazen drastičen upad proizvodnje, in sicer za več kot 20 % v primerjavi s predhodnim letom. V letu 2010 si je danska predelovalna industrija nekoliko opomogla. V obdobju med letoma 2011 in 2015 je opazen ponoven porast proizvodnje na raven, ki je približno 5 % nižja, kot je bila leta 2007 (Statistics Denmark, 2015).

Slika 7: Indeks proizvodnje v predelovalni industriji v obdobju 2006–2015, v stalnih cenah, prilagojen za sezonska nihanja (2010 = 100)

Vir: StatBank Denmark, Industrial production index by seasonal adjustment and industry, 2016f.

Od leta 2004 so se skupni prihodki od prodaje v danski predelovalni industriji povišali s 67 milijard EUR na 91 milijard EUR v letu 2014 (izraženo v tekočih cenah). Največji delež med predelovalnimi dejavnostmi je imela leta 2014 proizvodnja živil, pijač in tobačnih izdelkov s 24,3 %. Sledile so ji proizvodnja strojev in naprav z 18,6 %, proizvodnja kemikalij in olj z 11,9 % ter proizvodnja farmacevtskih izdelkov z 11,1 % (Tabela 11).

Tabela 11: Prihodki od prodaje v predelovalni industriji na Danskem v letih 2004 in 2014

Predelovalna dejavnost	Prihodki od prodaje v 2004 (v milijonih EUR)	Delež v letu 2004 (v %)	Prihodki od prodaje v 2014 (v milijonih EUR)	Delež v letu 2014 (v %)
Živila, pijače, tobačni izdelki	17.441	26,0	22.179	24,3
Tekstil in usnje	1.380	2,1	1.107	1,2
Les in papir	5.595	8,3	3.538	3,9
Kemikalije in olja	5.912	8,8	10.819	11,9
Farmacevtski izdelki	4.329	6,5	10.152	11,1
Izdelki iz plastike in stekla	5.151	7,7	5.163	5,7
Kovine in kovinski izdelki	5.786	8,6	6.609	7,2
Elektronske komponente	3.302	4,9	3.773	4,1
Električna oprema	1.740	2,6	2.366	2,6
Stroji in naprave	9.619	14,3	17.003	18,6
Vozila	2.086	3,1	1.269	1,4
Pohištvo in ostalo	4.744	7,1	7.278	8,0
Skupaj	67.085	100,0	91.258	100,0

Vir: StatBank Denmark, Manufacturers' sales by industry and type of turnover, 2016h.

V primerjavi z letom 2004 je proizvodnja hrane in pijač obdržala vodilno pozicijo. Tri področja so relativno gledano pridobila na svojem pomenu. To so proizvodnja strojev, ki vključuje proizvodnjo vetrnih turbin, proizvodnja kemikalij (predvsem na račun povišanja cen na trgu) in proizvodnja farmacevtskih izdelkov. Med predelovalnimi dejavnostmi, ki so izgubila na svojem relativnem pomenu v primerjavi z letom 2004, so proizvodnja vozil in transportne opreme, proizvodnja lesnih in papirnih izdelkov ter proizvodnja tekstila.

Izvozni trgi so izrednega pomena za dansko industrijo. Leta 2014 je bilo kar 63 % celotne proizvodnje predelovalne industrije namenjene izvozu. Največji delež izdelkov za izvoz je imela farmacevtska industrija, v sklopu katere je bilo 90 % celotne proizvodnje namenjeno izvozu. Industrijski dejavnosti elektronskih komponent in strojev sta izvozili 85 oz. 82 % svojih izdelkov. Danska spada med vodilne svetovne proizvajalce in izvoznike vetrnih turbin. Najmanjši delež proizvodnje za izvoz je imela v letu 2014 dejavnost proizvodnje izdelkov iz lesa in papirnih izdelkov, in sicer le 29 % (Statistics Denmark, 2015).

2.2.5 Promet

Danska ima zelo dobro razvito prometno infrastrukturo. V letu 2014 je imela 74.407 km državnih cest. 65 % celotnega cestnega omrežja je na polotoku Jutland, preostali del pa je porazdeljen med območjem regije glavnega mesta (9 %) in drugimi otoki (26 %). V zadnjih 10 letih je bilo na Danskem zgrajenih več kot 2.300 km državnih cest, predvsem na območju rastočih občin. V primerjavi z letom 2004 se je dolžina danskih avtocest, ki danes merijo 1.216 km, povečala za 18 %. Dolžina avtocest, ki imajo fizično ločeni smerni vozišči (angl. *dual-carriageways*), je leta 2014 znašala 391 km, kar predstavlja 15-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2004 (Statistics Denmark, 2015).

Skupna dolžina železniških prog je leta 2014 znašala 2.636 km in je ostala nespremenjena v primerjavi z letom 2013. Z večjim delom železniške mreže upravlja državno podjetje Banedanmark, posamezna regionalna podjetja so odgovorna za upravljanje 520 km, podjetje Copenhagen Metro pa za 21 km železniških prog. Od leta 1990 do danes se je danska železniška mreža skrajšala za več kot 200 km predvsem zaradi ukinitve določenih odsekov, namenjenih tovornemu železniškemu prometu. Ob začetku leta 2014 je bila skoraj četrtina danske železniške mreže elektrificirana (Statistics Denmark, 2015).

Leta 2014 je bilo na Danskem 111 pristanišč z objekti za privez tovornih ladij in nalaganje oz. razlaganje blaga. Pomorski tovorni promet je skoncentriran v 22 večjih pristaniščih. Vsako od teh na leto pretovori več kot milijon ton blaga, kar predstavlja skupno 84 % vsega blaga v pomorskem prometu Danske. Največji pristanišči sta Fredericia in Aarhus, ki opravita 12 oz. 9 % vsega pretovora v pomorskem prometu. Za namen prevoza potnikov deluje na Danskem 73 pristanišč. 33 od teh ima na leto 200.000 ali več potnikov, kar predstavlja 91 % vsega pomorskega potniškega prometa. Največje trajektno pristanišče je

Helsingør, ki prepelje 19 % vseh potnikov na morju. Sledi mu Rødby Færgehavn s 15 % prepeljanih potnikov (Statistics Denmark, 2015).

Na Danskem je bilo leta 2015 skupno 23 letališč. Največje med njimi je glavno letališče Kastrup v Kopenhagnu. Gre za najpomembnejše letališče v Skandinaviji z neposredno letalsko povezavo do 156 destinacij in s 26,6 milijona prepeljanih potnikov v letu 2015. V primerjavi z letom 2014 je to 3,8-odstotni porast števila potnikov (Copenhagen Airports A/S, 2016, str. 5). Drugo največje letališče je Billund, sledijo še Aarhus, Aalborg in Karup. Število potnikov na vseh domačih letih skupaj je bilo leta 2014 za 2,3 % višje v primerjavi z letom 2013. Tudi število odhajajočih potnikov na mednarodnih letih je iz leta v leto višje. V letu 2014 jih je bilo 5,5 % več kot leta 2013 (StatBank Denmark, 2016b).

V notranjem prevozu blaga je bilo leta 2014 prepeljanih 184 milijonov ton blaga. 93 % vsega blaga so prepeljala cestna tovorna vozila, 6 % tovarne ladje, 1 % pa tovorni vlaki in letala. V mednarodnem prevozu blaga je bilo leta 2013 prepeljanih 77 milijonov ton blaga. 65 % prevoza so opravile tovarne ladje, 8 % na Danskem registrirana cestna tovorna vozila, 26 % v tujini registrirana cestna tovorna vozila in 1 % tovorni vlaki. Med cestnimi tovornimi vozili, registriranimi v tujini, jih je bilo največ iz Poljske in Nemčije (Statistics Denmark, 2015).

2.2.6 Javni sektor

Danski javni sektor je v letu 2014 zaposloval 31,8 % vseh zaposlenih. Število zaposlenih je raslo vse od 60-ih let naprej, predvsem na račun večje vključenosti žensk. Posledično se je povečalo število institucij za varstvo otrok in skrb starejših občanov, kar je pripomoglo k boljšemu usklajevanju družinskega in poklicnega življenja žensk ter odprlo nove možnosti njihovega zaposlovanja. Leta 1965 je le 7 % otrok, starih do 6 let, obiskovalo vrtec, leta 2000 pa jih je bilo že 77 %. Stopnja zaposlenosti žensk je na Danskem rasla vse do 90-ih let in je danes med najvišjimi na svetu. V starostni dobi od 15 do 64 let je delovno aktivnih okoli 70 % žensk (Henriksen, 2006; StatBank Denmark, 2016g).

Danska ima enega največjih javnih sektorjev na svetu. Sestavljajo ga sektor država in družbe pod javnim nadzorom. Izobraževanje, zdravstvo in socialna varnost spadajo med tri najpomembnejša področja delovanja danskega javnega sektorja. Vsak Danec je prej ali slej deležen vsaj ene od oblik socialnih storitev države. Družine z otroki imajo pravico do otroškega dodatka, storitev vrtcev in drugih oblik varstva otrok. Tisti, ki zbolijo, so deležni bolnišnične oskrbe oz. storitev zdravstvenega varstva. Invalidne osebe so upravičene do pomoči na domu in invalidskih pokojnin. Starejšim občanom je omogočena pomoč na domu ali odhod v domove za starejše (Statistics Denmark, 2016, str. 9).

Izdatki za socialno zaščito, ki vključujejo izdatke za zdravstveno varstvo, pokojnine, brezposelnost, družine in otroke, invalidnost oz. rehabilitacijo, stanovanjske subvencije in

druge oblike socialne izključenosti, so leta 2013 znašali 81 milijard EUR oz. 32 % BDP Danske (Statistics Denmark, 2015). Pred nastopom svetovne gospodarske in finančne krize so skupni izdatki za socialno zaščito leta 2007 znašali nekaj manj kot 64 milijard EUR oz. 28 % BDP (Statistics Denmark, 2009, str. 11).

Iz Tabele 12 je razvidno, da se struktura izdatkov za socialno zaščito med letoma 2007 in 2013 ni bistveno spremenila. Največji delež izdatkov je bil namenjen izdatkom za starost. Le-ti so leta 2007 znašali 38,1 %, leta 2013 pa 43,4 % vseh izdatkov za socialno zaščito. Sledijo jim izdatki za zdravstveno oskrbo z 22,9 % v letu 2007 oz. 20,4 % v letu 2013. V primerjavi z letom 2007 sta se v letu 2013 nekoliko zmanjšala deleža izdatkov, namenjenih družinam (s 13,1 % v letu 2007 na 11,7 % v letu 2013) in za invalidnost (s 15,0 % v letu 2007 na 12,9 % v letu 2013).

Tabela 12: Primerjava izdatkov za socialno zaščito na Danskem v letih 2007 in 2013

Področja socialne zaščite	Izdatki v 2007 (v milijonih EUR)	Delež (v %)	Izdatki v 2013 (v milijonih EUR)	Delež (v %)
Bolezni/zdravstvena oskrba	14.631	22,9	16.501	20,4
Družine/otroci	8.322	13,1	9.525	11,7
Starost	24.295	38,1	35.147	43,4
Invalidnost/rehabilitacija	9.530	15,0	10.464	12,9
Brezposelnost	3.624	5,7	4.695	5,8
Stanovanjske subvencije	1.611	2,5	1.744	2,2
Druge oblike pomoči	1.744	2,7	2.951	3,6
Skupaj	63.757	100,0	81.027	100,0

Vir: Statistics Denmark, Denmark in figures 2009, str. 11; Statistical Yearbook 2015, tabela 91.

V letu 2013 je 1,8 milijona Dancev prejelo vsaj eno od oblik socialnih transferjev. 74 % jih je bilo v obliki stalnih nadomestil, kot so starostne in invalidske pokojnine. Preostalih 26 % jih je bilo začasne narave, predvsem v obliki nadomestil za materinski dopust in drugih kratkoročnih denarnih transferjev (Statistics Denmark, 2016, str. 9).

3 KONKURENČNOST DANSKEGA GOSPODARSTVA

Ocenjevanje konkurenčnosti države je način interdisciplinarnega spremljanja rasti in razvoja družbe. Za namene primerjav med državami se uporabljajo sistemi ekonomskih in neekonomskih kazalnikov, na podlagi katerih se ocenjujejo agregatni indeksi (Chiaiutta, 2007, str. 1). Z ocenjevanjem in primerjanjem konkurenčnih prednosti držav se ukvarja več mednarodnih organizacij. Med najbolj uveljavljenimi sta Mednarodni inštitut za razvoj menedžmenta (angl. *International Institute for Management Development*, v nadaljevanju IMD) in Svetovni gospodarski forum (angl. *World Economic Forum*, v nadaljevanju WEF).

3.1 Konkurenčnost po IMD metodologiji

IMD analizira in razvršča države glede na njihovo sposobnost ustvarjanja in vzdrževanja poslovnega okolja, ki razvija konkurenčnost podjetij. Nacionalno okolje, kjer delujejo podjetja, lahko spodbuja ali onemogoča njihovo sposobnost, da tekmujejo na domačem in mednarodnem trgu. Konkurenčnost gospodarstva ne more sloneti samo na produktivnosti in BDP, saj se morajo podjetja ukvarjati tudi s političnimi, socialnimi in drugimi dejavniki. Države morajo zagotoviti okolje z najbolj učinkovito strukturo, inštitucijami in politikami, ki spodbujajo konkurenčnost podjetij (IMD, 2014, str. 479–480).

3.1.1 Opis metodologije

Za izračun agregatnega indeksa svetovne konkurenčnosti uporablja IMD statistične podatke in podatke, pridobljene s pomočjo anketnih vprašalnikov. Anketni (mehki) podatki predstavljajo približno tretjino skupne ocene konkurenčnosti, statistični (trdi) podatki pa preostali dve tretjini končne ocene. Indeks svetovne konkurenčnosti temelji na več kot 300 indikatorjih, ki jih IMD razvršča v štiri večje sklope, od katerih se vsak nadalje deli na pet podskupin (IMD, 2014, str. 276–277):

- gospodarska uspešnost, kjer najdemo 83 različnih indikatorjev v povezavi z domačim gospodarstvom, mednarodno trgovino, investicijami, zaposlenostjo in cenami;
- vladna učinkovitost, kjer 70 indikatorjev prikaže stanje javnih financ države, fiskalno politiko, institucionalni okvir, poslovno zakonodajo in družbeni okvir;
- poslovna učinkovitost, kjer lahko na podlagi 71 indikatorjev ocenimo produktivnost in učinkovitost države, njen trg dela, finance, menedžerske prakse in odnose oz. vrednote;
- infrastruktura, kjer je 114 indikatorjev, s katerimi lahko ocenimo osnovno, tehnološko in znanstveno infrastrukturo države, zdravje in okolje ter sistem izobraževanja.

3.1.2 Ocena konkurenčnosti Danske po IMD metodologiji

Svetovni letopis konkurenčnosti (angl. *World Competitiveness Yearbook*) za leto 2014 analizira 60 držav na podlagi 338 meril različnih vidikov konkurenčnosti. Danska se je s končno vrednostjo indeksa svetovne konkurenčnosti 84,04 uvrstila na skupno 9. mesto in s tem izboljšala svojo pozicijo za 3 mesta v primerjavi z letom 2013 (Tabela 13). Najbolje se je izkazala na področju infrastrukture, kjer se je povzpela na 3. mesto, kar je 1 mesto višje kot leta 2013. V primerjavi z letom 2012 je na lestvici poslovne učinkovitosti v letu 2014 izboljšala svojo pozicijo za 4 mesta in zasedla 11. mesto. Dobre rezultate je dosegla tudi na področju vladne učinkovitosti in se uvrstila na 11. mesto, kar je ponovitev uspeha iz leta 2013. Najšibkejšo točko predstavlja sklop gospodarske učinkovitosti, kjer je Danska dosegla 23. mesto na lestvici in s tem izboljšala svojo pozicijo za 12 mest v primerjavi z letom 2013 (IMD, 2014, str. 22–23).

Tabela 13: Konkurenčnost Danske po metodologiji IMD v obdobju 2010–2014

Sklop konkurenčnosti	Rang po letih				
	2010	2011	2012	2013	2014
Indeks svetovne konkurenčnosti	13	12	13	12	9
Gospodarska uspešnost	30	40	31	35	23
Vladna učinkovitost	11	13	11	11	11
Poslovna učinkovitost	11	6	15	11	11
Infrastruktura	5	3	4	4	3

Vir: IMD, *World Competitiveness Yearbook 2014*, 2014, str. 22–23.

V sklopu gospodarske uspešnosti se je Danska v raziskavi, ki je bila narejena v letu 2014, najbolje odrezala pri kazalnikih iz skupine mednarodna trgovina (12. mesto). Največje izboljšanje pozicije glede na leto poprej je naredila pri skupini kazalnikov cene, kjer se je z 52. mesta v letu 2013 povzpela na 38. mesto v letu 2014. Podatki IMD za Dansko kažejo, da je pri posameznih indikatorjih gospodarske uspešnosti v primerjavi z letom 2013 izboljšala svojo pozicijo glede realne rasti BDP, neposrednih investicijskih tokov v tujino in salda tekočega računa. Največje padce je v istem obdobju beležila pri prihodkih iz mednarodnega turizma in pri indikatorju ocene nevarnosti zaradi potencialne selitve raziskovalnih zmogljivosti izven meja države. Na celotnem področju gospodarske uspešnosti je bila njena največja prednost izvoz proizvodov (5. mesto), najšibkejša točka pa cene bencina (53. mesto) (IMD, 2014, str. 87–89).

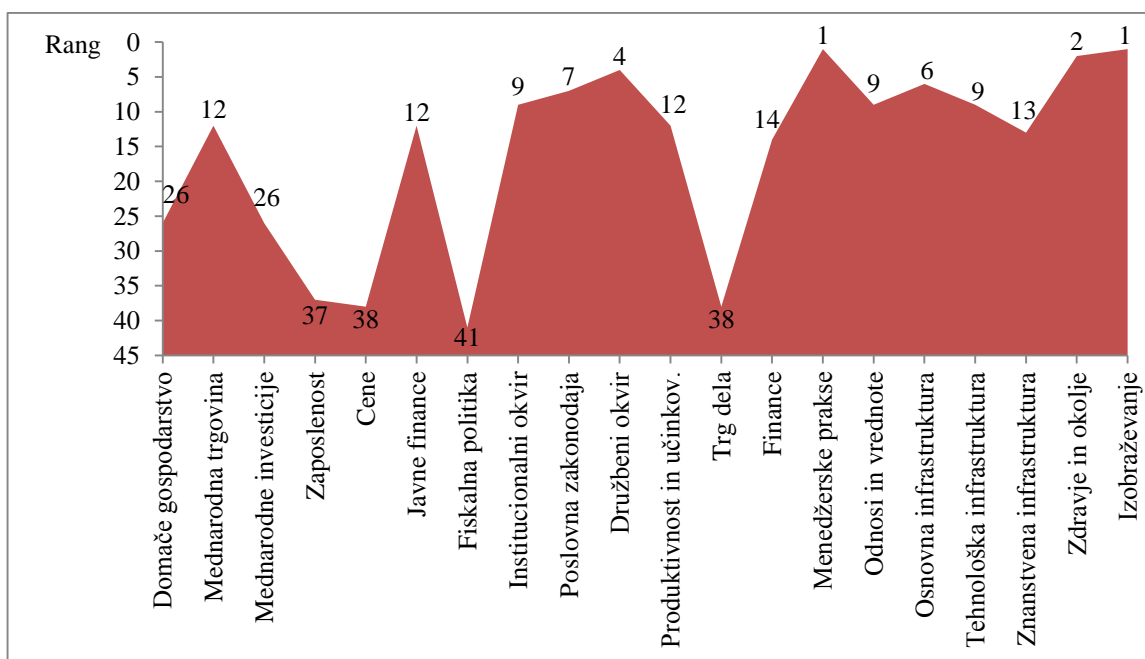
Na področju vladne učinkovitosti je v letu 2014 najboljše rezultate dosegla pri kazalnikih iz skupine družbeni okvir (4. mesto) in kazalnikih skupine poslovna zakonodaja (7. mesto). V primerjavi z letom 2013 je za 9 mest izboljšala svojo uvrstitev glede podskupine javne finance, kjer se je uvrstila na 12. mesto lestvice. Indikatorja, pri katerima je naredila največja pozitivna pomika glede na leto 2013, sta stabilnost menjalnega tečaja in presežek/primanjkljaj državnega proračuna. Indikatorji s področja vladne učinkovitosti, ki so beležili največje padce, so realne kratkoročne obrestne mere, tuji investitorji in birokracija. V sklopu vladne učinkovitosti sta v letu 2014 največji konkurenčni prednosti Danske predstavljala Ginijev indeks (enakomernost porazdelitve dohodka) in podkupovanje oz. korupcija (1. mesto). Njena najšibkejša točka je bil v letu 2014 kazalnik zbrani celotni davčni prihodki, pri katerem se je uvrstila na 60. mesto (IMD, 2014, str. 87–89).

Tretji sklop IMD indikatorjev konkurenčnosti predstavlja področje poslovne učinkovitosti. V letu 2014 se je Danska na tej lestvici uvrstila na skupno 11. mesto. Najvišje ocene je dobila pri skupini kazalnikov menedžerskih praks (1. mesto), najnižje pa pri skupini kazalnikov, ki pokrivajo trg dela. Največji pozitiven premik na lestvici je bil viden pri indikatorju kapital, ustvarjen na borzi. Največji negativni premiki so bili pri kazalnikih mednarodne izkušnje menedžerjev, zaslužki/prejemki zaposlenih in velika korporativna

podjetja. Leta 2014 sta bili v sklopu poslovne učinkovitosti največji konkurenčni prednosti Danske družbena odgovornost in verodostojnost menedžerjev (1. mesto). Najslabše uvrstitve je dosegla pri kazalnikih zaslužki/prejemki zaposlenih, opravljene delovne ure (oba 59. mesto) in plačila v storitvenih poklicih (58. mesto) (IMD, 2014, str. 87–89).

Zadnji sklop konkurenčnosti po IMD metodologiji predstavlja infrastruktura. Danska se je v letu 2014 na tem področju uvrstila na visoko 3. mesto. Najbolje sta bili ocenjeni podskupina izobraževanje (1. mesto) in podskupina zdravje in okolje (2. mesto). V primerjavi z letom 2013 je za 3 mesta izboljšala uvrstitev skupine kazalnikov znanstvena infrastruktura na 10. mesto v letu 2014. Glede posameznih indikatorjev infrastrukture je najbolj izboljšala rang pri mednarodni mobilnosti študentov in številu veljavnih patentov. Največje padce je zabeležila pri indikatorjih, kot so število naročnikov storitev mobilne telefonije, izdatki podjetij za raziskave in razvoj ter cene elektrike za industrijske porabnike. Največji konkurenčni prednosti Danske na področju infrastrukture sta v letu 2014 predstavljala kazalnika celotni javni izdatki za izobraževanje na učenca in celotno osebje za raziskave in razvoj na prebivalca (pri obeh doseženo 1. mesto). Najšibkejša točka so bili stroški uporabe interneta (56. mesto) (IMD, 2014, str. 87–89). Slika 8 prikazuje rangiranje Danske konkurenčnosti po posameznih sklopih oz. podskupinah v letu 2014.

Slika 8: Panorama konkurenčnosti Danske v letu 2014 po skupinah indikatorjev

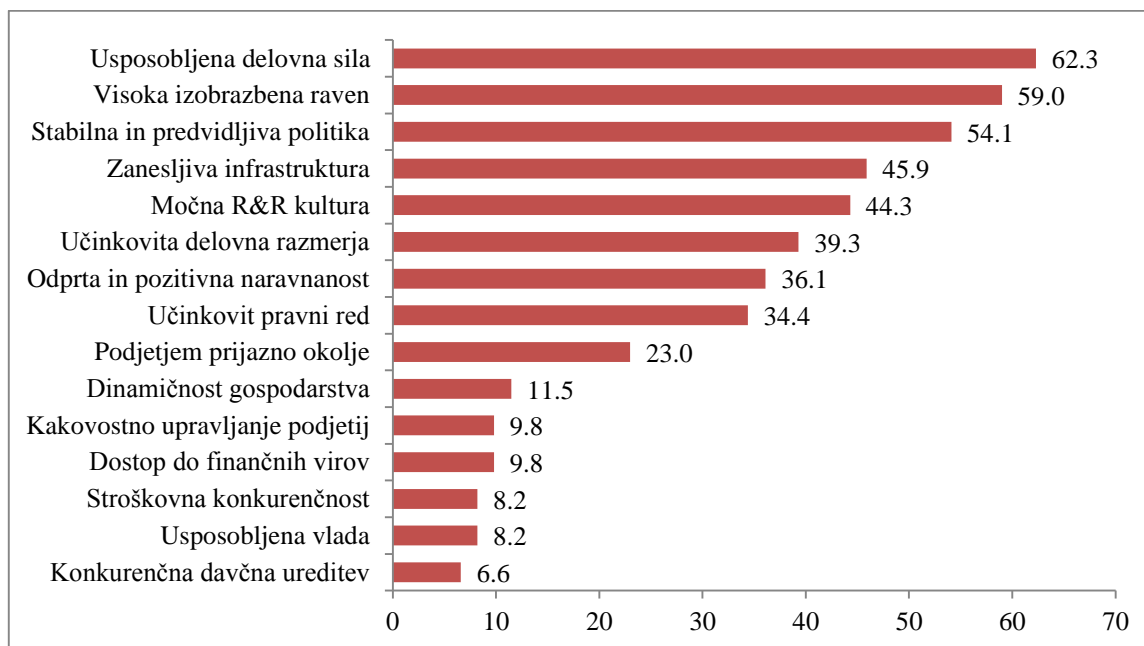

Vir: IMD, *World Competitiveness Yearbook 2014*, 2014, str. 86.

V okviru ankete morajo anketiranci med 15 ponujenimi dejavniki izbrati 3, za katere menijo, da so najbolj privlačni pri poslovanju na Danskem. Na Sliki 9 je predstavljena lestvica najbolj privlačnih dejavnikov, kot so jih v letu 2014 ocenili danski menedžerji.

Največje prednosti vidijo v dobro usposobljeni delovni sili (62,3 % vprašanih), visoki izobrazbeni ravni (59 %), stabilni in predvidljivi politiki (54,1 %) ter zanesljivi infrastrukturi, ki jo je izbralo 45,9 % anketiranih menedžerjev. Od ponujenih dejavnikov so po njihovem mnenju na Danskem najmanj privlačni konkurenčna davčna ureditev (6,6 %), usposobljenost vlade in stroškovna konkurenčnost, ki ju je izbralo 8,2 % vprašanih (IMD, 2014, str. 87).

Slika 9: Najbolj privlačni dejavniki z vidika poslovanja na Danskem v letu 2014 (v %)

Vir: IMD, *World Competitiveness Yearbook 2014*, 2014, str. 87.

Med ključnimi izzivi za izboljšanje konkurenčnosti Danske v prihodnjih letih navaja IMD povečanje učinkovitosti proizvodnje, znižanje davčnih bremen podjetij (kar bi spodbudilo investiranje) in povečanje prodaje v tujini na račun večje konkurenčnosti. Osredotočiti bi se bilo potrebno tudi na zagotavljanje vzdržnosti javnih financ s pomočjo zmanjšanja javne porabe in reform, ki bi okrepile rast. Med pomembnejšimi izzivi Danske je tudi zagotavljanje boljšega dostopa do usposobljene delovne sile (IMD, 2014, str. 86).

3.2 Konkurenčnost po WEF metodologiji

WEF opredeljuje konkurenčnost kot nabor institucij, politik in dejavnikov, ki določajo raven produktivnosti posamezne države. Od slednje je namreč odvisna raven blaginje in napredka, ki jo gospodarstvo lahko doseže (WEF, 2015, str. 4). Produktivnost določa tudi stopnjo donosa investicij, ki nam pove, kako hitro lahko gospodarstvo raste. Bolj konkurenčna gospodarstva lahko na dolgi rok dosežajo hitrejšo rast (Drnovšek, Stanovnik & Uršič, 2013, str. 3).

3.2.1 Opis metodologije

Raziskava nacionalne konkurenčnosti držav, ki jo izvaja WEF, temelji na izvedbi ankete med menedžerji in na naboru statističnih indikatorjev konkurenčnosti za vsako posamezno državo. S kombiniranjem anketnih in statističnih podatkov je omogočeno merjenje tako kvalitativnih kot tudi kvantitativnih vidikov konkurenčnosti. Zbrani podatki služijo za izračun globalnega indeksa konkurenčnosti (angl. *Global Competitiveness Index*, v nadaljevanju GCI), ki zajema mikroekonomske in makroekonomske vidike konkurenčnosti. Za razliko od IMD se WEF v svojih izračunih v večji meri naslanja na vire iz anket med direktorji in vodilnimi delavci podjetij. Na podlagi analiziranih podatkov oblikuje lestvico konkurenčnosti držav, ki jo vsako leto objavi v Poročilu o globalni konkurenčnosti (angl. *Global Competitiveness Report*, v nadaljevanju GCR). GCR predstavlja eno najpomembnejših publikacij na področju merjenja mednarodne konkurenčnosti (Drnovšek, Stanovnik & Uršič, 2013, str. 5).

Metodološki pristop WEF temelji na predpostavki, da je stabilna makroekonomska politika nujen, ne pa tudi zadosten pogoj za dolgoročno vzdržno ekonomsko rast. V gospodarstvih s stabilnimi makroekonomskimi politikami so namreč mikroekonomski ukrepi tisti, ki rešujejo težave nezaposlenosti in prevajajo ekonomsko rast v rast življenjskega standarda (Drnovšek, Stanovnik & Uršič, 2013, str. 3).

GCI se izračuna kot tehtano povprečje 114 komponent, ki merijo specifične vidike konkurenčnosti. Posamezne komponente so združene v 12 stebrov konkurenčnosti, katerih relativni pomen je odvisen od tega, na kateri stopnji razvoja se nahaja država. Glede na njihovo stopnjo razvoja razvršča WEF (2015, str. 37–38) države v pet skupin:

- stopnja razvoja 1, ki jo poganjajo osnovni dejavniki razvoja (angl. *factor driven*);
- prehodna razvojna stopnja med stopnjama 1 in 2;
- stopnja razvoja 2, ki je poganjana z učinkovitostjo (angl. *efficiency driven*);
- prehodna razvojna stopnja med stopnjama 2 in 3;
- stopnja razvoja 3, ki jo poganjajo inovacije (angl. *innovation driven*).

GCI pripisuje večjo težo tistim stebrom konkurenčnosti, ki so pomembnejši za države na posameznih stopnjah razvoja. V ta namen so oblikovani trije podindeksi (podindeks »osnovni dejavniki razvoja«, podindeks »dejavniki pospeševanja učinkovitosti« in podindeks »dejavniki inovacij in podjetniških strategij«), ki ustrezajo omenjenim razvojnim stopnjam. Države so razvrščene v skupine glede na višino BDP na prebivalca (po tržnem menjalnem tečaju) in deležu, ki ga v celotnem izvozu predstavlja izvoz rudnega bogastva. Danska je po omenjenih kriterijih uvrščena v peto skupino, torej med države, katerih stopnjo razvoja poganjajo inovacije (WEF, 2015, str. 37–38).

3.2.2 Ocena konkurenčnosti Danske po WEF metodologiji

V GCR za leto 2015 je zajetih 140 držav z vseh kontinentov in različnih razvojnih stopenj. Danska se je glede na GCI uvrstila na skupno 12. mesto, kar predstavlja za eno mesto višjo uvrstitev v primerjavi z letom poprej (Tabela 14). Napredovanje je odraz izboljšanja stanja na več področjih, največja pomika pa sta opazna pri ocenah makroekonomskega okolja in učinkovitosti finančnega trga (izboljšanje obeh dejavnikov za 5 mest). V primerjavi z GCR za leto 2014 je Danska v letu 2015 nazadovala za 3 mesta na področju tehnološke pripravljenosti, kjer pa še vedno zaseda visoko 9. mesto. Med prvih 10 držav se je uvrstila tudi glede visokošolskega izobraževanja in usposabljanja (9. mesto) ter podjetniških strategij (prav tako 9. mesto). Učinkovit sistem izobraževanja in usposabljanja omogoča hitre prilagoditve delovne sile na spreminjajoče se razmere v gospodarstvu. Visoka pozicija Danske na tem področju nam pove, da so se danski delavci sposobni hitro in učinkovito prilagoditi razmeram na trgu. Opazna je razlika med Dansko in ostalimi nordijskimi državami (predvsem Finsko in Švedsko) glede prožnosti trga delovne sile. Danska je na tem področju leta 2015 zasedla 12. mesto in se lahko pohvali z enim najbolj učinkovitih trgov dela na mednarodni ravni, za katerega so značilni prožni predpisi na področju zaposlovanja, močni odnosi med zaposlenimi in delodajalci ter visoka stopnja zaposlenosti žensk (WEF, 2014, str. 23; WEF, 2015, str. 154).

Tabela 14: Primerjava indeksa globalne konkurenčnosti Danske med leti 2014–15 in 2015–16

Stebri globalnega indeksa konkurenčnosti	2014–15		2015–16	
	Rang (od 144)	Št. točk (1–7)	Rang (od 140)	Št. točk (1–7)
Globalni indeks konkurenčnosti (GCI)	13	5,29	12	5,33
Osnovni dejavniki razvoja	13	5,85	12	5,91
1. Institucije	16	5,35	15	5,45
2. Infrastruktura	21	5,59	22	5,54
3. Makroekonomsko okolje	16	6,11	11	6,29
4. Zdravje in primarno izobraževanje	25	6,37	21	6,36
Dejavniki pospeševanja učinkovitosti	17	5,11	16	5,15
5. Visokošolsko izobraževanje in usposabljanje	10	5,68	9	5,79
6. Učinkovitost trgov končnih dobrin	23	4,96	20	5,01
7. Učinkovitost trga dela	12	4,99	10	5,11
8. Učinkovitost finančnega trga	27	4,72	22	4,64
9. Tehnološka pripravljenost	6	6,10	9	6,11
10. Velikost trga	54	4,23	55	4,26
Dejavniki inovacij in podjetniških strategij	9	5,19	10	5,25
11. Podjetniške strategije	11	5,33	9	5,39
12. Inovacije	11	5,06	10	5,11

Vir: WEF, Global Competitiveness Report 2014–2015, 2014, str. 14–20; Global Competitiveness Report 2015–2016, 2015, str. 10–14.

Prvi štirje stebri tvorijo podindeks »osnovnih dejavnikov gospodarskega razvoja«. Le-ta predstavlja 20 % skupne ocene GCI za Dansko oz. vse države iz pete skupine, katerih gospodarsko rast poganjajo inovacije (WEF, 2015, str. 38). Glede na ta podindeks se je Danska v letu 2015 uvrstila na 12. mesto svetovne lestvice konkurenčnosti. V primerjavi z letom 2014 je svojo pozicijo izboljšala za eno mesto.

Steber 1 prikazuje stanje v državi na področju institucionalnega okolja. V primerjavi z letom 2014 je Danska na tem področju pridobila eno mesto. Znotraj stebra so bili med posameznimi kazalniki najboljše ocenjeni korporacijska etika (3. mesto), neodvisnost pravosodja (5. mesto), razširjenost dajanja provizij in podkupnin (6. mesto) ter korupcija pri podeljevanju javnih sredstev (7. mesto). Na drugi strani sta bila v letu 2015 najslabše ocenjena kazalnika glede stroškov poslovanja zaradi terorizma (85. mesto) in glede bremena izpolnjevanja vladnih administrativnih zahtev (82. mesto) (WEF, 2015, str. 155).

Steber 2 zajema stanje države glede infrastrukture. Tu je bila Danska v letu 2015 uvrščena na 22. mesto, leta 2014 pa na 21. mesto. Njeni največji konkurenčni prednosti sta kakovostna dobava električne energije (4. mesto) in kakovost obmorske pristaniške infrastrukture (9. mesto). Najslabše je bil ocenjen kazalnik števila sklenjenih naročniških razmerij za storitve mobilne telefonije (50. mesto) (WEF, 2015, str. 155).

Glede makroekonomskega okolja, ki predstavlja steber 3, je Danska v letu 2015 dosegla 11. mesto. V primerjavi z letom 2014 je na tem področju izboljšala svojo pozicijo na lestvici za 5 mest. V sam vrh se je uvrstila pri kazalniku inflacije, kjer vse države, katerih inflacija se giblje med 0,5 % in 2,9 %, dosegajo rang 1 (Drnovšek, Stanovnik & Uršič, 2013, str. 11). Svojo uvrstitev je izboljšala tudi pri vseh ostalih kazalnikih tretjega stebra. Njeno konkurenčno prednost predstavlja predvsem kreditna ocena države (9. mesto). Najslabši rezultat je v letu 2015 beležila pri kazalniku javnofinančnega dolga (69. mesto), ki pa vseeno predstavlja izboljšanje v primerjavi s pozicijo iz leta 2014, ko je zasedla 76. mesto (WEF, 2015, str. 155).

Pri četrtem stebru, ki ga predstavljata področji zdravja in primarnega izobraževanja, je Danska v letu 2015 zasedla 21. mesto. V primerjavi z letom 2014 je svojo uvrstitev izboljšala za 4 mesta. Najboljše ocene je dosegla pri kazalnikih v povezavi z razširjenostjo virusa HIV (1. mesto) in vplivom tuberkuloze na poslovanje podjetij (3. mesto). Najslabšo oceno je beležila pri kakovosti primarnega izobraževanja, kjer je v letu 2015 dosegla 37. mesto (WEF, 2015, str. 155).

Stebri 5 do 10 tvorijo podindeks »dejavnikov pospeševanja učinkovitosti«, ki predstavlja 50 % ocene GCI za države na najvišji stopnji razvoja, med katere spada tudi Danska (WEF, 2015, str. 38). Ta podindeks nosi največjo težo v končnem izračunu konkurenčnosti Danske, ki se je v letu 2015 po njegovi oceni uvrstila na 16. mesto svetovne lestvice konkurenčnosti (Tabela 14).

Steber 5 obsega področje visokošolskega izobraževanja in usposabljanja. Danska se je na tem področju v letu 2015 uvrstila na 9. mesto, kar predstavlja izboljšanje uvrstitve za eno mesto v primerjavi z letom 2014. Najbolje se je izkazala pri kazalniku vpisa v sekundarno izobraževanje, kjer je zadržala 4. mesto iz leta 2014. Njena šibka točka še naprej ostaja kakovost izobraževanja na področju matematike in naravoslovja, kjer je sicer izboljšala svojo pozicijo iz leta 2014 (42. mesto) na 29. mesto v letu 2015. Največji napredek je opazen pri kazalniku dostopa do interneta v šolah, pri katerem se je uvrstila na 15. mesto, leto poprej pa je bila na 22. mestu (WEF, 2015, str. 155).

Učinkovitost trgov končnih dobrin predstavlja šesti steber GCI. Danska je na tem področju leta 2015 zasedla 20. mesto in je v primerjavi z letom 2014 izboljšala svojo uvrstitev za tri mesta. Steber 6 obsega 16 različnih kazalnikov. Konkurenčna prednost Danske je predvsem v majhnem bremenu carinskih postopkov (5. mesto). Zelo nizko se je na lestvici uvrstila glede vpliva davkov na spodbude za investiranje (112. mesto) in deleža uvoza v BDP (67. mesto) (WEF, 2015, str. 155).

Steber 7 obsega kazalnike s področja učinkovitosti trga dela. V letu 2015 je Danska na tem področju zasedla 10. mesto in izboljšala svojo uvrstitev iz leta 2014 za dve mesti. Vrh lestvice je zasedla z nizkimi stroški odpuščanja delavcev, zelo dobro pa so ocenjeni tudi odnosi med delavci in delodajalci (2. mesto). Prožnost danskega trga dela se kaže tudi v visoki poziciji kazalnika glede predpisov, ki omogočajo prožno najemanje in odpuščanje zaposlenih (5. mesto). Najnižje ocene je v letu 2015 dosegla pri oceni vpliva davkov in prispevkov na spodbude za delo (130. mesto) in pri prožnosti določanja plač s strani podjetij (105. mesto) (WEF, 2015, str. 155).

Glede učinkovitosti finančnega trga, ki predstavlja steber 8, se je Danska v letu 2015 uvrstila na 22. mesto in izboljšala svojo pozicijo v primerjavi s predhodnim letom za 5 mest. Najvišji uvrstitvi predstavljata 17. mesti kazalnika glede zagotavljanja stabilnosti finančnega trga s strani regulatorjev in indeksa zakonske ureditve kreditne dejavnosti. V primerjavi z letom 2014 se je uvrstitev Danske glede indeksa zakonske ureditve kreditne dejavnosti poslabšala za 6 mest. Za 15 mest pa je izboljšala pozicijo glede kazalnika razpoložljivosti tveganega kapitala, po katerem se je leta 2015 uvrstila na 72. mesto (WEF, 2015, str. 155).

Steber 9 obsega kazalnike tehnološke pripravljenosti držav. Danska je leta 2014 na tem področju zasedla 6. mesto, leta 2015 pa se je uvrstila na 9. mesto. Kljub poslabšanju končne uvrstitve gre za enega najbolje ocenjenih stebrov danske konkurenčnosti. Poslabšanje pozicije je predvsem posledica zmanjšanja deleža naročnikov mobilnega interneta. Na drugi strani se je izboljšala uvrstitev pri kazalcu prenosa novih tehnologij na Dansko prek tujih neposrednih investicij (46. mesto leta 2014 in 29. mesto leta 2015). Za 5 mest se je izboljšala tudi ocena kazalnika dostopnosti najnovejših tehnologij, po katerem je bila leta 2015 na 23. mestu lestvice svetovne konkurenčnosti (WEF, 2015, str. 155).

Steber 10 meri velikost domačega in izvoznega trga. Velikost trga se meri z vrednostjo BDP in izvoza ter z deležem izvoza v BDP (Drnovšek, Stanovnik & Uršič, 2013, str. 12). Danska se je na tem stebru uvrstila najnižje od vseh 12 stebrov konkurenčnosti, in sicer je v letu 2015 zasedla 55. mesto, kar je eno mesto nižje kot leta 2014. Nekoliko se je poslabšal indeks velikosti tujega trga (padec s 44. mesta na 50. mesto), za dve mesti pa se je izboljšal kazalnik deleža izvoza v BDP (38. mesto v letu 2015) (WEF, 2015, str. 155).

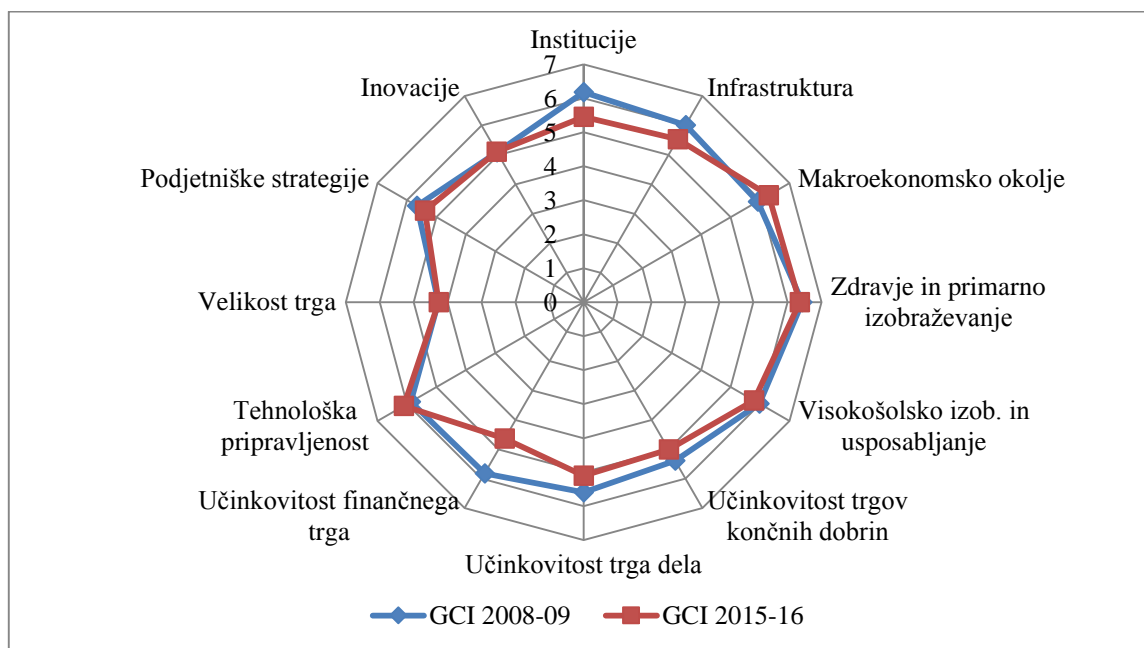
Stebra 11 in 12 tvorita podindeks »inovacij in podjetniških strategij«, ki predstavlja 30 % skupne ocene GCI za vse države iz pete skupine stopnje razvoja (WEF, 2015, str. 38). V letu 2015 je Danska na tem področju zdrsnila eno mesto nižje, kot ga je zasedla leta 2014, in se znašla na skupnem 10. mestu (Tabela 14).

Danska se je na stebru 11, ki obsega kazalnike podjetniških strategij, v letu 2015 uvrstila na 9. mesto. To predstavlja za dve mesti višjo uvrstitev v primerjavi z letom 2014. Njene konkurenčne prednosti na tem področju so predvsem pripravljenost delegiranja avtoritete (1. mesto), narava konkurenčnih prednosti (2. mesto) in kakovost lokalnih dobaviteljev (7. mesto). Na drugi strani se je nekoliko slabše uvrstila pri kazalniku števila lokalnih dobaviteljev (31. mesto), na področju razvoja grozdov (25. mesto) in kazalniku obsega trženja (25. mesto) (WEF, 2015, str. 155).

Steber 12 obsega področje inovacij. Tu se je Danska v letu 2015 uvrstila na 10. mesto, kar predstavlja izboljšanje pozicije za eno mesto glede na leto 2014. Najvišji uvrstitvi je dosegla pri številu mednarodnih patentnih prijav na milijon prebivalcev (8. mesto) in zmožnostih za inovacije (11. mesto). Na dokaj visoki mesti je bila uvrščena tudi glede vlaganj podjetij v raziskave in razvoj (15. mesto) in kakovosti znanstveno-raziskovalnih ustanov (16. mesto). Med njene šibke točke spadajo predvsem vladne nabave naprednih tehnoloških dobrin (65. mesto). Kljub nekoliko slabši uvrstitvi v primerjavi z ostalimi kazalniki je tudi na tem področju opazen premik v pozitivno smer, saj je bila leta 2014 uvrščena na 80. mesto (WEF, 2015, str. 155).

Danska je svoji najboljši uvrstitvi na lestvici svetovne konkurenčnosti po metodologiji WEF dosegla v letih 2007 in 2008 pred pričetkom svetovne gospodarske in finančne krize. V poročilih za obe omenjeni leti je zasedla končno 3. mesto, takoj za ZDA in Švico (WEF, 2008, str. 10). Po nastopu krize je njena konkurenčnost nekoliko nazadovala. Iz primerjave izsledkov poročil za leti 2008 in 2015 (Slika 10, kjer večja oddaljenost točke od središča mreže pri posameznem stebru konkurenčnosti pomeni boljšo uvrstitev države) je razvidno, da je bil večji padec v obdobju zadnjih 7 let predvsem posledica poslabšanja učinkovitosti finančnega trga in šibkosti danskih institucij. Opazno je tudi poslabšanje na področju infrastrukture in učinkovitosti trga dela. Na drugi strani je v istem časovnem obdobju opazen pozitiven pomik predvsem glede izboljšanja makroekonomskega okolja (WEF, 2008, str. 148; WEF, 2015, str. 154).

Slika 10: Primerjava konkurenčnosti Danske po stebrih med letoma 2008 in 2015

Vir: WEF, *Global Competitiveness Report 2008–2009*, 2008, str. 148; *Global Competitiveness Report 2015–2016*, 2015, str. 154.

V primerjavi s povprečjem držav napredne skupine je Danska v letu 2015 dosegla boljše rezultate konkurenčnosti na področju institucij, makroekonomskega okolja, visokošolskega izobraževanja in usposabljanja, učinkovitosti trga dela, tehnološke pripravljenosti, inovacij in podjetniške strategije. Za povprečjem naprednih držav je nekoliko zaostala le pri ocenah s področja velikosti trga, medtem ko je na ostalih področjih, kot so infrastruktura, zdravje in primarno izobraževanje, učinkovitost trgov končnih dobrin in učinkovitost finančnega trga, na primerljivi ravni s povprečjem ostalih naprednih držav (WEF, 2015, str. 154). GCR 2015–2016 kaže, da se je večina naprednih držav že vrnila na raven konkurenčnosti, ki jo je dosegala pred nastopom svetovne gospodarske in finančne krize. Do določenih odstopanj prihaja pri nekaterih državah Južne in Vzhodne Evrope, npr. Grčiji. Težavo predstavlja tudi upad zaupanja v javne institucije, kar je predvsem posledica večletne gospodarske nestabilnosti oz. negotovosti (Stanovnik, Uršič & Rangus, 2015, str. 9).

Anketiranci v okviru raziskave nacionalne konkurenčnosti med drugim ocenjujejo tudi najbolj težavne dejavnike poslovanja v njihovi državi. S seznama dejavnikov izberejo in razvrstijo tistih pet, za katere menijo, da najbolj otežujejo njihovo poslovanje. Na Sliki 11 so predstavljeni najbolj težavni dejavniki z vidika poslovanja na Danskem v letu 2015, kot so jih razvrstili danski anketiranci. Po njihovem mnenju predstavljajo največjo oviro visoke davčne stopnje, za kar se je odločilo 19,3 % vprašanih. Na drugem mestu je s 15,2 % zapletenost davčne zakonodaje, na tretjem pa neučinkovita vladna administracija, ki je dobila 11,9 % glasov. Kot dokaj otežujoč dejavnik poslovanja na Danskem so menedžerji

izpostavili tudi omejen dostop do finančnih virov in omejevalne predpise na področju zaposlovanja (11,6 %). Dostop do virov financiranja je v zadnjih letih postal v naprednih državah skoraj tako težaven, kot je v državah v razvoju (Stanovnik, Uršič & Rangus, 2015, str. 26). Pomen ostalih ovir je po mnenju danskih anketirancev precej manjši. Najmanj težav vidijo na področju javnega zdravstva, korupcije in inflacije (WEF, 2015, str. 154).

Slika 11: Najbolj težavni dejavniki z vidika poslovanja na Danskem v letu 2015 (v %)

Vir: WEF, Global Competitiveness Report 2015–2016, 2015, str. 154.

Danska je v zadnjih nekaj letih zopet okrepila svojo konkurenčnost. Njene konkurenčne prednosti temeljijo na transparentnem in dobro delujočem institucionalnem okvirju ter dobrem sistemu visokošolskega izobraževanja in usposabljanja (Stanovnik, Uršič & Rangus, 2015, str. 11). Njena šibka točka je učinkovitost finančnega trga. Dobro razvit in stabilen finančni trg je eden ključnih dejavnikov konkurenčnosti, saj omogoča združevanje tveganj ter s tem večje in bolj tvegane naložbe, ki so običajno bolj produktivne. Učinkovit finančni trg izboljša alokacijo kapitala, zmanjšuje transakcijske stroške, veliki finančni posredniki pa lahko bolje spremljajo in nadzorujejo podjetja, ki se pri njih zadolžujejo (Stanovnik, Uršič & Rangus, 2015, str. 29).

GCR za leti 2015–2016 ugotavlja, da je v letih po izbruhu svetovne gospodarske in finančne krize za večino držav značilna nižja stopnja gospodarske rasti, nižja stopnja rasti produktivnosti in višja stopnja brezposelnosti. Na nizko gospodarsko rast vpliva tudi neučinkovitost finančnega trga, saj se posojilna dejavnost finančnih podjetij še ni povrnila na raven pred krizo (Stanovnik, Uršič & Rangus, 2015, str. 6). Z omenjenimi težavami se spopada tudi Danska. Izsledki poročila kažejo, da so bolj konkurenčna gospodarstva bolj

odporna na razne šoke. Da bi ustvarili ugodno okolje, spodbudno za inovacije, je ključni dejavnik sodelovanje med gospodarstveniki, oblikovalci politik in civilno družbo. Vse večje je zavedanje, da bi se izobraževalni sistemi v številnih državah lahko bolje odzivali na potrebe trga dela, da bi preprečevali vrzeli v znanju in zagotovili, da je na voljo ustrezno usposobljen človeški kapital, ki bo lahko tako podprl poslovne dejavnosti kot tudi razvijal inovativno sposobnost in podjetništvo (Drnovšek, Stanovnik & Uršič, 2013, str. 6).

Konkurenčnost je sposobnost ustvarjanja dodane vrednosti na dolgi rok, pri čemer sta ključna dva elementa: sposobnost podjetij, da ustvarjajo dodano vrednost na dolgi rok in njihova zmožnost ustvarjanja novih delovnih mest. Oba elementa sta močno odvisna od ustreznosti izobraževalnega sistema in učinkovitosti trga dela. Prek ustreznega sistema izobraževanja, usposabljanja in nagrajevanja je potrebno zagotavljati, da ima delovna sila znanja in spretnosti, ki jih gospodarstvo potrebuje (Stanovnik, Uršič & Rangus, 2015, str. 30). Danska na področju izobraževanja redno dosega dobre rezultate in se po tem kriteriju uvršča v vrh svetovne lestvice konkurenčnosti. Spada med najvišje uvrščene države po višini izdatkov, namenjenih za izobraževanje, vendar dosega relativno nizke rezultate pri posameznih indikatorjih, povezanih z učinkovitostjo izobraževanja. Med pomembnejše konkurenčne prednosti Danske vsekakor spada tudi prožen trg dela (WEF, 2015, str. 155).

3.3 SWOT analiza konkurenčnosti Danske

S SWOT analizo Danske opredelim njene najpomembnejše prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti glede na izsledke raziskav konkurenčnosti po IMD in WEF metodologijah (Tabela 15). Prednosti (angl. *strengths*) in slabosti (angl. *weaknesses*) predstavljajo notranje dejavnike, na katere lahko država vpliva sama. Priložnosti (angl. *opportunities*) in nevarnosti (angl. *threats*) predstavljajo zunanje dejavnike, na katere država nima vpliva, lahko jih le izkorišča ali se jim izogiba (Pučko, 1999, str. 160).

Tabela 15: SWOT tabela konkurenčnosti Danske

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> – nizka stopnja inflacije in visoka zaposlenost – prožen trg dela in mobilnost delovne sile – izobražena in dobro usposobljena delovna sila – urejen sistem javnega zdravstva 	<ul style="list-style-type: none"> – staranje prebivalstva in upad rodnosti – visoke davčne stopnje in zapletena zakonodaja – slab dostop do virov financiranja – velika odvisnost od izvoza blaga in storitev
Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> – globalizacija in gospodarska povezovanja – večja svetovna zavest o trajnostnem razvoju – potreba po visokoizobraženi delovni sili – večje povpraševanje po čistih tehnologijah 	<ul style="list-style-type: none"> – manjše povpraševanje iz tujine, upad izvoza – nihanje deviznih tečajev na trgu – določila EU in EMU glede fiskalne politike – grožnja terorističnih napadov

Vir: Povzeto iz ugotovitev raziskav konkurenčnosti po IMD in WEF metodologijah, lastna interpretacija.

Da bi izboljšala svojo pozicijo v svetovnem merilu konkurenčnosti, mora Danska graditi predvsem na svojih prednostih in odpraviti določene pomanjkljivosti oz. slabosti. Truditi se mora izkoristiti priložnosti in se poskušati izogniti nevarnostim. Da bi se lahko spopadla z izzivi prihodnosti, mora danska vlada izvesti določene reforme.

4 IZZIVI ZA PRIHODNOST

Pred nastopom svetovne gospodarske in finančne krize je bila Danska v mednarodnih krogih velikokrat omenjana, kot pozitiven primer dobro delujočega gospodarstva z nizko stopnjo brezposelnosti, presežki na javnofinančnem računu in tekočem računu plačilne bilance. Svetovna kriza je imela velik vpliv na zmanjšanje danske proizvodnje, kar se je odrazilo v rekordno nizki stopnji rasti BDP v letu 2009, ko je bila ta -5,1-odstotna (Slika 3). Posledice krize so se kazale tudi v rasti splošne ravni cen (leta 2008 je bila inflacija 3,4 %) in višji stopnji brezposelnosti. Prvič se je zgodilo, da je bila brezposelnost moških na Danskem višja kot brezposelnost žensk. Leta 2010 je bila stopnja brezposelnosti moških 8,4 %, žensk pa 6,5 % (Tabela 5).

Čeprav makroekonomski indikatorji še vedno govorijo v korist danskega gospodarstva v primerjavi z nekaterimi drugimi državami, je kriza pokazala na določene težave. Skozi leta se je poslabšala konkurenčnost, kar se kaže v nizki rasti produktivnosti. Podobno kot druge razvite države se tudi Danska spopada s težavo staranja prebivalstva in upadanjem stopnje rodnosti. Težave predstavlja tudi zapletena davčna zakonodaja in visoki stroški dela. Svetovna kriza je povzročila upad mednarodne menjave, kar se je odrazilo na zmanjšanju presežka tekočega računa plačilne bilance. Glede na visoke stroške dela je ustvarjanje delovnih mest v dejavnostih, ki so podvržene veliki mednarodni konkurenci, pod vse večjim pritiskom (The Danish Government, 2011, str. 7).

SWOT analiza (Tabela 15) nakazuje, da sta največji konkurenčni prednosti Danske njen prožen trg dela in velika mobilnost delovne sile, ki omogočata hitro prilagajanje razmeram na trgu brez večjih stroškov za delodajalce. Brezposelnost je pod evropskim povprečjem, saj je bila v letu 2015 na ravni 6,2 %, v EU-28 pa 9,4 % (Eurostat, 2016g). Zelo dobro ima urejeno tudi javno zdravstvo. Kljub hudim posledicam gospodarske krize je socialna varnost na Danskem še vedno na zelo visoki ravni, neenakost pa na dokaj nizki stopnji. Danska je na svojem primeru pokazala, da uspešno gospodarstvo in socialna država nista medsebojno izključujoča pojma (Andersen & Laursen, 2015, str. 2).

4.1 Ključni izzivi in reforme

Tako kot vse druge članice EU je tudi Danska začela leta 2010 izvajati strategijo Evropa 2020 za gospodarsko rast in delovna mesta. Strategija je namenjena premagovanju krize in odpravljanju pomanjkljivosti v sedanjem evropskem modelu tržnega gospodarstva. Namen

je ustvariti pogoje za razvoj gospodarstva, ki bo temeljilo na naprednih tehnologijah, trajnostni naravnosti držav in socialni vključenosti. Države članice naj bi do konca leta 2020 uresničile 5 ključnih ciljev, ki so jih opredelile v nacionalnih programih reform. Za Dansko so ti cilji naslednji (The Danish Government, 2011, str. 13):

- zagotoviti 80-odstotno zaposlenost aktivnega prebivalstva v starosti 20 do 64 let;
- vložiti 3 % BDP v raziskave in razvoj;
- zmanjšati osip v šolah na manj kot 10 %, pri čemer naj bi vsaj 40 % oseb v starosti 30 do 34 let zaključilo terciarno izobraževanje;
- zmanjšati število oseb, ki jim grozi revščina oz. socialna izključenost, za 22.000 v primerjavi z letom 2008;
- omejiti izpuste toplogrednih plinov za 20 % v primerjavi z letom 1990, pridobiti vsaj 30 % energetskih potreb države z energijo iz obnovljivih virov in zmanjšati porabo primarne energije za 4 % v primerjavi z letom 2006.

Cilji strategije Evropa 2020 so medsebojno povezani in dopolnjujoči. Če se bo izboljšala izobrazbena struktura prebivalstva, se bo to izrazilo na boljši zaposljivosti ljudi in manjši revščini. Večja vlaganja v raziskave in razvoj bodo izboljšala konkurenčnost gospodarstva in ustvarila nova delovna mesta. Naložbe v okolju prijazne tehnologije bodo zagotovile ohranjanje narave za prihodnje generacije in hkrati spodbudile ustvarjanje novih delovnih mest. Spremljanje izvajanja strategije se na ravni EU odvija enkrat letno v okviru evropskega semestra za usklajevanje nacionalnih gospodarskih in proračunskih politik (Evropska komisija, 2014a, str. 10–11).

4.1.1 Višja zaposlenost

Staranje prebivalstva Danske ustvarja nove razmere, ki hkrati predstavljajo priložnosti in izzive. Staranje prebivalstva je postopen proces, ki ima dolgoročen vpliv na družbo in gospodarstvo. Zaradi demografskih gibanj bo na Danskem potrebna neto migracija. Število delovno sposobnega prebivalstva upada in vse bolj ga sestavljajo starejši delavci. Višja brezposelnost v času krize je povzročila dodatne pritiske na aktivne politike danskega trga delovne sile, kar je sprožilo debate o potrebnih spremembah v sistemu zavarovanja za primer brezposelnosti (Andersen & Laursen, 2015, str. 2–3).

Danska vlada je s prvimi reformami na trgu delovne sile začela leta 2011. Dobo upravičenosti do nadomestila za brezposelnost je znižala s 4 na 2 leti. Prav tako je zaostrila pogoje za upravičenost do nadomestila. Postopno je dvigovala dobo upokojitve. Ta je leta 2011 znašala 60 let, sedaj pa je 65 let. Vlada se je zavezala, da bo do leta 2027 delovno dobo dvignila na 67 let. Delavci v določenih dejavnostih, kot je npr. gradbeništvo, bodo imeli pri upokojevanju posebna določila glede nižje zahtevane starosti (Alberti, 2013). Po podatkih Eurostata je bila na Danskem v letu 2015 zaposlenost v starosti 20 do 64 let 76,5-odstotna, kar jo približuje zasledovanemu cilju 80-odstotne zaposlenosti (Eurostat, 2016b).

4.1.2 Vlaganja v raziskave in razvoj

Gospodarska rast Danske je v zadnjih letih zaostajala za rastjo nekaterih drugih naprednih gospodarstev, kot so npr. ZDA, Združeno kraljestvo ali Švedska. Del vrzeli je posledica šibke rasti produktivnosti. Pomemben dejavnik pa predstavlja tudi kakovost človeškega kapitala. Z bolj učinkovitim sistemom izobraževanja in usposabljanja ter spodbujanjem vlaganj v raziskave in razvoj bi se povečala produktivnost gospodarstva. Sodobne elektronske komunikacije in spletne storitve predstavljajo pomemben dejavnik rasti in produktivnosti v gospodarstvu. Danska pri naložbah v najsodobnejšo komunikacijsko infrastrukturo nekoliko zaostaja za svojimi konkurenti, predvsem kar zadeva infrastrukturo za mobilno telefonijo (Evropska komisija, 2014a, str. 10).

Skupne javne in zasebne naložbe v raziskave in razvoj so se z 2 % BDP v letu 1997 zvišale na 3 % BDP v letu 2012. Danska je tako že izpolnila zadani cilj iz strategije Evropa 2020. V letu 2013 so približno 1,1 % BDP ali 2,8 milijarde EUR predstavljale javne naložbe v raziskave in razvoj, nekaj manj kot 2 % BDP oz. 5,1 milijardo EUR pa zasebne naložbe. Več kot tretjina javnih izdatkov za raziskave in razvoj se porabi v zdravstvu. Več kot polovica zasebnih naložb je namenjena raziskavam v predelovalni industriji (The Danish Government, 2015, str. 39–40).

4.1.3 Sistem izobraževanja

Reformo primarnega in prve stopnje sekundarnega javnega šolstva je danska vlada začela izvajati na začetku šolskega leta 2014/15. Reforme temeljijo na izboljšanju učnih načrtov in metod poučevanja, daljšem šolskem dnevu z večjo raznolikostjo učnih predmetov in drugih šolskih dejavnosti. Osnovni cilji obsegajo zmanjšanje vpliva socialnega statusa na šolski uspeh in druge dosežke otrok v šoli, da vsi šolarji dosežejo svoj polni potencial in da se poveča zaupanje v šole. Uspeh reform se bo ocenjeval na podlagi letnih nacionalnih preverjanj znanja in anketnih vprašalnikov glede splošnega počutja in zadovoljstva otrok. Delež šolskih osipnikov je bil leta 2014 na ravni 7,7 %, s čimer je Danska že izpolnila cilj strategije Evropa 2020 (The Danish Government, 2016, str. 51).

Junija 2014 je danska vlada sprejela obsežen načrt reform poklicnega izobraževanja, ki se je začel izvajati avgusta 2015. Reforme so namenjene izboljšanju učnih programov, kar naj bi pripomoglo k večjemu vpisu oseb v poklicne šole. Eden od ciljev je tudi večje povezovanje šol in gospodarstva, kar bi omogočilo hitrejše prehajanje mladih na delovna mesta takoj po zaključku šolanja. Mladi, ki se odločajo za terciarno izobraževanje, morajo imeti na voljo visokokakovostne šolske programe, da jih lahko usposobijo za razmere na trgu dela. Eden od ciljev reform je hitrejše zaključevanje šolanja, saj danski mladostniki v povprečju študirajo dalj časa kot ostali državljani EU. Leta 2014 je bil delež mladih z zaključenim terciarnim izobraževanjem 44,1 % (The Danish Government, 2016, str. 51).

4.1.4 Socialna izključenost

Svetovna gospodarska in finančna kriza je imela za posledico povečanje števila ljudi, ki jih ogrožata revščina in socialna izključenost. Sistem socialne varnosti se financira z davki, ki so med najvišjimi v Evropi. Če želi danska vlada zagotoviti fiskalno vzdržnost uredb socialne varnosti, ki vršijo izjemno velik pritisk na javne finance, so reforme nujno potrebne. Sporno je tudi področje imigracije in integracije tujcev. Danski parlament je namreč januarja 2016 sprejel zakon, ki oblastem omogoča, da beguncem oz. vsem prisilcem azila zasežejo gotovino in dragocene predmete v vrednosti nad 1.340 EUR, s katerimi naj bi poravnali stroške njihovega prebivanja v državi (Crouch & Kingsley, 2016).

Čeprav je v primerjalni perspektivi na Danskem neenakost dokaj nizka in družbena kohezija visoka, je v zadnjem času opaziti trend večjega razhajanja. To se nanaša tako na priseljence kot na druge marginalizirane skupine ljudi na trgu dela, velikokrat tudi zaradi nezadostne izobrazbe oz. zaposlitvenih kvalifikacij. Spomladi 2013 je vlada začela z reformami sistema socialnih pomoči. Novi predpisi so znižali socialno pomoč, namenjeno prejemnikom, mlajšim od 30 let, na vrednost šolskih štipendij. Vsi danski študentje namreč prejemaajo mesečno štipendijo za pokritje stroškov šolanja (za učbenike, prehrano itd.). Nova uredba je tako izenačila mlade, ki se šolajo, in tiste, ki šolanja niso želeli nadaljevati. Leta 2012 je bil delež mladih Dancev, ki niso nadaljevali visokošolskega izobraževanja in so bili brez zaposlitve, na ravni 12 %. Reforma je prav tako izenačila neporočene pare, ki živijo skupaj, s poročenimi. To je imelo za posledico znižanje denarne pomoči, ki so jo neporočeni pari lahko dobili (Andersen & Laursen, 2015, str. 17).

4.1.5 Okoljski cilji

Danska bo glede na trenutno stanje in projekcije do leta 2020 presegla svoj cilj zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov za 19 milijonov ton CO₂. Skupno naj bi zmanjšanje do leta 2020 znašalo okoli 23 % glede na leto primerjave. Pomemben učinek na zmanjšanje izpustov je imela tudi upočasnitev gospodarske rasti. Cilj glede 30 % deleža energije iz obnovljivih virov naj bi do leta 2020 presegla za 7–9 odstotnih točk, leta 2014 je namreč znašal že 29,2 % (Eurostat, 2016f). Danska bo do leta 2020 zmanjšala porabo primarne energije v primerjavi z letom 2006 za 12 %, kar pomeni, da bo presegla zadani cilj 4 % zmanjšanja porabe (The Danish Government, 2015, str. 44).

4.2 Danska in EU

Izziv predstavlja tudi položaj Danske na mednarodni politični sceni, predvsem njen status znotraj EU in njena zunanja politika oz. (ne)sodelovanje v mednarodnih mirovni in vojaških operacijah. Na mnogih mednarodnih področjih sodelovanja je čutiti določeno distanco Danske glede vprašanj, za katera meni, da bi lahko zmanjšala njeno suverenost. Njena stališča znotraj EU so bila mnogokrat v nasprotju s stališči večine drugih držav

članic in predmet številnih debat v mednarodnih krogih. V pogajanjih pred podpisom pogodbe o EU iz Maastrichta si je Danska zagotovila klavzulo izvzetja na štirih področjih, vključno s članstvom v Ekonomski in monetarni uniji (v nadaljevanju EMU). Decembra 2015 so Danci na referendumu zavrnil predlog vlade o spremembi izvzetja na področju pravosodja in notranjih zadev (Ibolya, 2015).

Danci veljajo za ene največjih evroskeptikov. Kljub temu uživa EU visoko raven podpore na Danskem. Raziskava Eurobarometer 2015 je pokazala, da je 75 % Dancev prepričanih, da se njihovi državi ne bi godilo nič bolje izven EU. Leta 1974 je 35 % Dancev nasprotovalo članstvu njihove države v EU, v letu 2015 jih je članstvu nasprotovalo 22 %. Prepričani so, da je za gospodarsko rast majhnega odprtega gospodarstva, kot je njihovo, EU izrednega pomena. Najbolj so kritični glede kakršnekoli izgube suverenosti. Čeprav sta danska javnost in politika deljeni glede nekaterih evropskih vprašanj (vstop v EMU in odprava klavzul izvzetja), sta si povsem enotni glede liberalizacije skupnega evropskega trga. Danci bi radi videli, da se več evropskih sredstev nameni za varstvo okolja, ukrepe socialne politike in zaposlovanja ter gospodarsko rast (Rasmussen, 2016).

Septembra leta 2000 je bil na Danskem referendum o vstopu v EMU. S 53,1 % glasov proti so Danci zavrnil uvedbo evra kot svoje nacionalne valute, saj jih gospodarski argumenti v korist pridružitve EMU in izgube monetarne suverenosti niso prepričali (Miller, 2000, str. 24). V letih po referendumu je podpora evru naraščala, vendar je z nastopom svetovne gospodarske in finančne krize zopet upadla. Država se zaveda, kako pomembna je skupna valuta, zato se je odločila sodelovati v Evropskem mehanizmu menjalnih tečajev. Kljub temu da ni članica EMU, zasleduje fiksen menjalni tečaj z evrom. Neodvisnost danske centralne banke je dokaj omejena, zato je Evropska centralna banka dolžna varovati njeno valuto pred morebitnimi špekulativnimi napadi. Z vstopom v EMU bi se znižali transakcijski stroški z evroobmočjem in obrestne mere. Na nek način ima sedaj Danska v EMU status članice v senci, saj nima svojih neposrednih predstavnikov v izvršilnih telesih (Andersen & Laursen, 2015, str. 5).

SKLEP

Danska spada med najrazvitejše države EU. Njen gospodarski razvoj je bil pogojen z ugodno geografsko lego in pomanjkanjem naravnih virov. V obdobju srednjega veka se je razvila v močno pomorsko silo na Baltiku in eno najpomembnejših izvoznic kmetijskih proizvodov. Razvoj industrije je v primerjavi z drugimi evropskimi državami nekoliko zaostajal in temeljil predvsem na predelovalnih dejavnostih. Gonilna sila gospodarstva je bilo vse do konca 2. svetovne vojne kmetijstvo. Izvoz kmetijskih proizvodov je omogočil razvoj gospodarskih dejavnosti, kot so promet, trgovina in finančne storitve. V 60-ih letih prejšnjega stoletja se je začel hiter vzpon javnega sektorja, ki je danes eden največjih na svetu in zaposluje skoraj tretjino vseh zaposlenih Dancev. Med tri najpomembnejša področja njegovega delovanja spadajo izobraževanje, zdravstvo in socialna varnost.

Svetovna gospodarska in finančna kriza je pustila hude posledice na danskem gospodarstvu. Pred nastopom krize je Danska leta 2007 beležila realni BDP v višini 252 milijard EUR. Zaradi krize je prišlo do velikega upada gospodarske aktivnosti in povišanja stopnje brezposelnosti. Povprečna stopnja rasti BDP je bila v obdobju 2010–2014 le 0,5 %. Realni BDP se do danes še ni vrnil na najvišjo raven iz leta 2007. Za državo je značilen zelo prožen trg dela z veliko mobilnostjo delovne sile. V času krize je bila najvišja stopnja brezposelnosti leta 2011 pri 7,6 %. Z okrevanjem gospodarstva se postopno viša tudi zaposlenost. Težave se še vedno kažejo v relativno visoki stopnji brezposelnosti mladih (10,8 % v letu 2015), ki pa je pod povprečjem EU-28.

Danska je zelo izvozno naravnana država, ki največ trguje z državami v svoji geografski bližini. Med njene najpomembnejše trgovinske partnerice spadajo Nemčija, Švedska in Združeno kraljestvo. Največji delež v izvozu predstavljajo industrijski stroji, farmacevtski izdelki in prehrabeni proizvodi. V letu 2014 je bila prvič po več kot 16 letih zopet neto uvoznica nafte. Uvoz nafte in naftnih derivatov predstavlja 8 % celotnega uvoza Danske.

Danes ima Danska enega najbolj razvitih in tehnološko naprednih kmetijskih sektorjev na svetu. Zanj je značilna visoka specializacija, kjer je živinoreja v veliki meri usmerjena na rejo goveda in prašičev, več kot polovica obdelovalnih površin pa je namenjena pridelavi žit. Spada med vodilne svetovne izvoznike svinjine in mlečnih izdelkov. Delež industrije v BDP je v zadnjih letih v upadu. Kot posledica svetovne gospodarske in finančne krize je bil leta 2008 opazen upad proizvodnje za več kot 20 % v primerjavi z letom 2007. V obdobju med letoma 2011 in 2015 je bila industrijska proizvodnja zopet v porastu, vendar je še vedno pod ravnjo iz leta 2007.

Svetovna kriza je vplivala na padec konkurenčnosti danskega gospodarstva, kar je vidno iz raziskav po IMD in WEF metodologijah. Slabša pozicija na lestvicah konkurenčnosti v obdobju zadnjih 7 let je posledica poslabšanja učinkovitosti finančnega trga, šibkosti danskih institucij, zapletenosti davčne zakonodaje in visokih davčnih bremen ter prenizkih vlaganj v raziskave in razvoj. Njene konkurenčne prednosti so predvsem v prožnem trgu dela in visoki usposobljenosti delovne sile.

Za prihodnost Danske so ključnega pomena reforme na področju zaposlovanja, vlaganj v raziskave in razvoj, sistema izobraževanja, socialne izključenosti in okolja. Rezultati v okviru strategije Evropa 2020 so zelo vzpodbudni in kažejo, da se danska politika zaveda strukturnih težav, v katerih se je znašla država. Če želi Danska ohraniti oz. izboljšati svoje mesto med vodilnimi gospodarskimi silami, mora nadaljevati z načrtanimi reformami, saj so nekatere spremembe nujno potrebne. Eden ključnih ciljev države ostaja vprašanje, kako uskladiti obsežni javni sektor in nizko neenakost z učinkovitim gospodarstvom in visoko ravnjo dohodkov, ki so že zelo dolgo zaščitni znak Danske.

LITERATURA IN VIRI

1. Alberti, M. (2013, 7. maj). Recent reforms leave Denmark's welfare state firmly in place. *Remapping Debate*. Najdeno 29. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.remappingdebate.org/article/recent-reforms-leave-denmark%E2%80%99s-welfare-state-firmly-place>
2. Andersen, T.M., & Laursen, F. (2015). *Sustainable Governance Indicators: 2015 Denmark Report*. Najdeno 15. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.sgi-network.org/docs/2015/country/SGI2015_Denmark.pdf
3. Chiaietta, A. (2007). Paradigma konkurenčnosti držav in analiza Slovenije po sistemih WEF in IMD za leto 2006. *Delovni zvezki UMAR*, 16(7). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
4. Copenhagen Airports A/S. (2016). *Group Annual Report: Facts & Figures 2015*. Najdeno 12. maja 2016 na spletnem naslovu <https://www.cph.dk/globalassets/group-annual-report-2015.pdf>
5. Crouch, D., & Kingsley, P. (2016, 26. januar). Danish parliament approves plan to seize assets from refugees. *The Guardian*. Najdeno 3. aprila 2016 na spletnem naslovu <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/26/danish-parliament-approves-plan-to-seize-assets-from-refugees>
6. Danish AgriFish Agency, The. (2015, 31. julij). *Danish foreign trade with fish and fish products grouped by countries in 2014*. Najdeno 12. maja 2016 na spletnem naslovu http://webfd.fd.dk/stat/Faste%20tabeller/Uhand-1aar/lande2014_eng.html
7. Danish Energy Agency. (2014). *Oil and gas production in Denmark 2013*. Najdeno 6. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.ens.dk/sites/ens.dk/files/energistyrelsen/Nyheder/2014/oil_and_gas_production_in_denmark_2013_uk.pdf
8. Danish Energy Agency. (2015, 30. oktober). *Economy*. Najdeno 6. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.ens.dk/sites/ens.dk/files/undergrund-forsyning/olie-gas/rapporter-olie-gasaktiviteter/oekonomi_uk_30102015.pdf
9. Danish Government, The. (2011). *Denmark's National Reform Programme*. Najdeno 5. maja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_denmark_en.pdf
10. Danish Government, The. (2015). *Denmark's National Reform Programme 2015*. Najdeno 5. maja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_denmark_en.pdf
11. Danish Government, The. (2016). *Denmark's National Reform Programme 2016*. Najdeno 9. junija 2016 na spletnem naslovu <http://uk.fm.dk/publications/2016/denmarks-national-reform-programme-2016>
12. Danska. (b.l.). V *Izvozno okno*. Najdeno 14. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Danska/Predstavitev_drzave_4277.aspx
13. Danske Regioner. (b.l.). *Regional Denmark*. Najdeno 1. maja 2016 na spletnem naslovu <http://regioner.dk/in+english/regional+denmark>

14. Drnovšek, M., Stanovnik, P., & Uršič, S. (2013). *Spremljanje nacionalne konkurenčnosti po metodologiji WEF za leto 2013*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
15. Eurostat. (2016a). *Catches in all fishing regions*. Najdeno 15. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tag00076>
16. Eurostat. (2016b). *Employment and activity by sex and age*. Najdeno 2. junija 2016 na spletni strani http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=lfsi_emp_a&language=en&mode=view
17. Eurostat. (2016c). *GDP and main components*. Najdeno 10. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=nama_gdp_k#
18. Eurostat. (2016d). *Long-term unemployment rate*. Najdeno 12. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc330>
19. Eurostat. (2016e). *Real GDP growth rate*. Najdeno 9. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>
20. Eurostat. (2016f). *Share of energy from renewable sources*. Najdeno 12. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=nrg_ind_335a&language=en&mode=view
21. Eurostat. (2016g). *Unemployment rate*. Najdeno 11. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdec450>
22. Eurostat. (2016h). *Unemployment rate by sex and age – annual average*. Najdeno 11. aprila 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=une_rt_a&language=en&mode=view
23. Evropska komisija. (2012). *Skupna kmetijska politika: Partnerstvo med Evropo in kmeti*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.
24. Evropska komisija. (2014a, 5. marec). *Ocena izvajanja strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast*. Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Bruselj: Evropska komisija.
25. Evropska komisija. (2014b). *Politike Evropske unije: Pomorske zadeve in ribištvo*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.
26. Evropska komisija. (2016, 26. februar). Country Report Denmark 2016. *Commission Staff Working Document*. Brussels: European Commission.
27. Ganthier, J. (2014). *Seafood export profiles: Denmark sector report*. Najdeno 2. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.seafish.org/media/1327589/denmark_export_profile_nov_2014.pdf
28. Henriksen, I. (2006, 6. oktober). An Economic History of Denmark. *EH.Net Encyclopedia*. Najdeno 6. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://eh.net/encyclopedia/an-economic-history-of-denmark>

29. Ibolya, T. (2015, 17. december). *A vote of no confidence: explaining the Danish EU referendum*. Najdeno 27. aprila 2016 na spletnem naslovu <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/tam-s-ibolya/vote-of-no-confidence-explaining-danish-eu-referendum>
30. International Institute for Management Development. (2014). *World Competitiveness Yearbook 2014*. Lausanne: IMD World Competitiveness Center.
31. International Trade Centre. (2016). *Bilateral trade between Denmark and World*. Najdeno 6. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx
32. Jansik, C., Irz, X., & Kuosmanen, N. (2014). *Competitiveness of Northern European dairy chains*. Helsinki: MTT Economic Research, Agrifood Research Finland.
33. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2016). *Consumer prices*. Najdeno 7. aprila 2016 na spletnem naslovu http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=MEI_PRICES&lang=en
34. Manniche, P. (1969). *Denmark: A Social Laboratory – Independent Farmers and Co-Operatives, Folk High-Schools, the Changing Village, the Development of Social Welfare in Town and Country*. Oxford: Pergamon Press.
35. Mariborska razvojna agencija. (b.l.). *Danska*. Najdeno 21. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://een.mra.si/upload/Danska.pdf>
36. Miller, V. (2000, 29 september). The Danish Referendum on Economic and Monetary Union. *House of Commons Library Research Paper 00/78*. Najdeno 2. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/RP00-78/RP00-78.pdf>
37. Ministry of Foreign Affairs of Denmark. (2003). *Factsheet Denmark*. Copenhagen: Ministry of Foreign Affairs of Denmark.
38. Pateman, R. (2006). *Denmark – Cultures of the world* (2nd ed.). New York: Marshall Cavendish Benchmark.
39. Pučko, D. (1999). *Strateško upravljanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
40. Rasmussen, M.K. (2016, 6. junij). *Denmark and the EU: (comfortable) support for a sober and pragmatic membership*. Najdeno 8. junija 2016 na spletnem naslovu <http://euforum.nl/en/denmark-and-the-eu-comfortable-support-for-a-sober-and-pragmatic-membership>
41. Rasmussen, P.R. (b.l.). *A brief history of Denmark*. Najdeno 8. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://scholiast.org/history/denmark/danhist1.html>
42. Samuelson, P.A., & Nordhaus, W.D. (2002). *Ekonomija*. Ljubljana: GV založba.
43. Senegačnik, J., Lipovšek, I., & Pak, M. (2006). *Evropa: geografija za 2. in 3. letnik gimnazij*. Ljubljana: Modrijan.
44. Senjur, M. (1999). *Makroekonomija majhnega odprtega gospodarstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
45. Senjur, M. (2002). *Razvojna ekonomika: teorije in politike gospodarske rasti in razvoja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

46. Stanovnik, P., Uršič, S., & Rangus, K. (2015). *Spremljanje nacionalne konkurenčnosti po metodologiji WEF za leto 2015*. Zaključno poročilo. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
47. StatBank Denmark. (2016a). *Balance of payment*. Najdeno 20. aprila 2016 na spletnem naslovu www.statbank.dk/BB3
48. StatBank Denmark. (2016b). *Departing passengers from public, manned airports*. Najdeno 7. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.statbank.dk/flyv32>
49. StatBank Denmark. (2016c). *Farms by county, type and area*. Najdeno 3. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.statbank.dk/bdf>
50. StatBank Denmark. (2016d). *Farms by region, type and area*. Najdeno 3. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.statbank.dk/bdf11>
51. StatBank Denmark. (2016e). *GDP at factor cost for agriculture*. Najdeno 10. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.statbank.dk/LBF11>
52. StatBank Denmark. (2016f). *Industrial production index by seasonal adjustment and industry*. Najdeno 14. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.statbank.dk/prod01>
53. StatBank Denmark. (2016g). *Labour force status by age and sex*. Najdeno 1. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.statbank.dk/AKU101>
54. StatBank Denmark. (2016h). *Manufacturers' sales by industry and type of turnover*. Najdeno 3. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.statbank.dk/oms6>
55. StatBank Denmark. (2016i). *Organic areas by crop*. Najdeno 2. maja 2016 na spletnem naslovu www.statbank.dk/OEKO1
56. StatBank Denmark. (2016j). *Summary vital statistics*. Najdeno 17. aprila 2016 na spletnem naslovu www.statbank.dk/HISB3
57. StatBank Denmark. (2016k). *Total fertility rate*. Najdeno 17. aprila 2016 na spletnem naslovu www.statbank.dk/FOD33
58. StatBank Denmark. (2016l). *Working time account by industry*. Najdeno 3. aprila 2016 na spletnem naslovu www.statbank.dk/ATR30
59. Statistics Denmark. (2009). *Denmark in figures 2009*. Najdeno 20. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=13449&sid=dkinfig>
60. Statistics Denmark. (2015). *Statistical Yearbook 2015*. Copenhagen: Statistics Denmark.
61. Statistics Denmark. (2016). *Denmark in figures 2016*. Najdeno 30. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=21500&sid=denmark2016>
62. World Economic Forum. (2008). *The Global Competitiveness Report 2008–2009*. Geneva: World Economic Forum.
63. World Economic Forum. (2014). *The Global Competitiveness Report 2014–2015*. Geneva: World Economic Forum.
64. World Economic Forum. (2015). *The Global Competitiveness Report 2015–2016*. Geneva: World Economic Forum.

65. Workman, D. (2016, 7. april). *Pork Exports by Country*. Najdeno 6. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.worldstopexports.com/pork-exports-by-country>